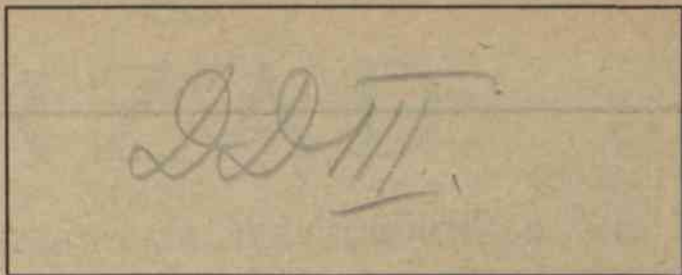

Wydano z dubletów
Bibl. Publ. m. st. W-wy

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Cena numeru 1 złoty.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XIV.

WARSZAWA, 10 KWIETNIA 1932 R.

Nr. 15

DRUKI I URZĄDZENIA MELDUNKOWE.

Dzięki zabiegom w wytwórniach papierniczych oraz licznie napływającym zamówieniom udało nam się obniżyć kalkulację wszystkich druków, wobec czego ustalamy ceny na te druki następujące, jak na zamieszczonym poniżej cenniku.

Wszystkim naszym stałym odbiorcom oraz tym, którzy ostatnio nadesłali zamówienia na druki z II-go etapu liczyć będziemy według cen poniżej podanego cennika.

Warunki finansowe, w których pracujemy, nakazują nam prosić naszych Odbiorców o jak najszybsze regulowanie należności gotówką i w tym celu dajemy ustępstwo 30% skonta, o ile rachunek będzie uregulowany w terminie miesięcznym.

C E N N I K

Wzór 1	zgłoszenie zamieszkania	100 sztuk	Zł. 0.90	Wzór 10	Hotelowa książka meldunk.	50 ark. 100 kart	Zł. 4.50
.. 2	.. zmiany miejsca zamieszkania	.. ..	.. 1.10	.. 10	.. ..	100 .. 200 ..	.. 8.25
.. 3	karta zameldowania	.. ..	.. 1.-	.. 10a	Lista osób przebywających	100 sztuk	.. 2.25
.. 4	.. wymeldowania	.. ..	.. 1.10	.. 11	Ankieta A	100 sztuk	.. 0.80
.. 3a	Karta zameldow. dla cudzoziemców	.. ..	.. 1.10	.. 11a	Arkusze zbiorczy do ankiety A. wzór 11	100 sztuk	.. 2.25
.. 4a	Karta wymeldow. ..	.. ..	.. 1.20	.. 12	Ankieta B	100 ..	.. 0.90
.. 5	Karta meldunkowa dla osób podleg. powsz. obow. wojskowemu	.. ..	.. 0.80	.. 13	Karta zameldowania dla hoteli (Cz. U. P. 20.V 31 r. Nr. 47 poz. 409)	100 sztuk	.. 1.-
.. 6	Rejestr mieszkańców luźne arkusze	.. arkuszy	.. 20.-	.. 14	Karta wymeldowania	100 ..	.. 1.20
.. 6a	Skorowidz do rejestru mieszkańców (okólnik M. S. W. Nr. 65 25.IV.-31 r. poz. 13)	.. ..	.. 11.-	.. A.	Dowód zmiany miejsca zamieszkania	100 ark.	.. 4.50
.. 7	Karta rodzinna	.. sztuk	.. 10.-	.. B.	Dowód zamieszkania	100 sztuk	.. 2.40
.. 8	Rejestr osób przyb. do gminy (luźne ark.)	.. arkuszy	.. 6.-	.. C.	Zawładowienie	100 ..	.. 2.40
	W stanie zbroszowanym 24 ark.	1 zeszyt	.. 2.-	.. D.	Zawiadomienie pół arkusza	100 ..	.. 2.25
	w formie księgi oprawn. w płótno 50 ark. (100 kart)	.. ..	.. 7.90	.. E.	Ponaglenie pół arkusza	100 ..	.. 2.25
	75 ..	150 ..	.. 10.50		Domowe księgi meldunkowe § 2 Instr. M. S. W. po	15 ark. 30 kart	.. 2.-
	100 ..	200 ..	.. 13.50			25 .. 50 ..	.. 3.-
	125 ..	250 ..	.. 15.50			50 .. 100 ..	.. 4.95
	150 ..	300 ..	.. 17.50			100 .. 200 ..	.. 8.50
.. 8a	Rejestr dla osób opuszcz. gm. (luźne ark.)	100 ark.	.. 6.-			zeszyt 12 .. 24 karty	.. 1.20
	w formie zbroszowanej	24 arkusze 1 zeszyt	.. 2.-		Kazimierz Szczepański. Ankieta rejestracyjna ludności i wskazówek w jej przeprowadzeniu	1 egz.	.. 0.30
	Księga oprawn. w płótno po	50 ark. 100 kart	.. 7.90		B. Brodowski. „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce” podręcznik	1 egz.	.. 6.50
	75 ..	150 ..	.. 10.50		K. Tokarski. „Wskazówki dla meldulących się”	1 ..	.. 0.60
	100 ..	200 ..	.. 13.50		Kartoteka podwójna dla wzorów 1, 2, 3, 4, 1a, 2a, 3a, 4a, 11 i 12 oraz 13 i 14	1 sztuka	.. 16.-
	125 ..	250 ..	.. 15.50		Kartoteka do karty rodzinnej (wzrost 7) i dokumentów metrykalnych na 1500 kart	..	.. 35.-
	150 ..	300 ..	.. 17.50		Kartoteka pojedyncza bez zamknięcia	1 sztuka	.. 8.-
UWAGA:	Wszystkie księgi oprawn. wzoru 8 i 8a, jak wyżej podano, oprawn. nie w płótno ale w papier, imitację płótna, 1 zł. taniej na każdym egzemplarzu.				Palec gumowy	1 sztuka	.. 0.65
Wzór 9	Rejestr domów luźne arkusze	100 arkuszy	Zł. 4.50		Koperta do dokumentów metrykalnych i innych	za 100 sztuk	.. 8.50
	zbroszowane 12 arkuszy w jeden zeszyt	.. ..	.. 0.80				
	w formie księgi oprawn. po	25 ark. (50 kart)	.. 3.-				
	50 ..	100 ..	.. 4.50				
	75 ..	150 ..	.. 6.-				
	100 ..	200 ..	.. 8.25				

UWAGA: Szczegółowe prospekty dotyczące kartotek oraz urządzeń kartotekowych (koniki i t. p.) wysyłamy na żądanie. Rejestr mieszkańców wzór 6 i skorowidz do rejestru mieszkańców wzór 6a na żądanie opracujemy w specjalne gatunki płótna. Wszystkie oprawy wogóle, zależnie od ich grubości, wykonujemy mocno i trwale.

Wszystkie księgi, o ile wymaga tego samo przeznaczenie książki, są sznurowane i przygotowane do poświadczenia.

Zapotrzebowane materiały, zależnie od brzmienia zamówienia, wysyłamy za zaliczeniem lub na otwarty rachunek.

Od rachunków regulowanych gotówką i wykupionych za zaliczeniem pocztowym udzielamy skonta w wysokości 30%.

Rachunki uiszczone po upływie miesiąca trzymiesięcznymi weksłami nie podlegają specjalnemu oprocentowaniu.

Przy zamówieniach większych nadsyłanych przez Wydziały Powiatowe lub Starostwa oraz Miasta warunki kupna oraz płatności do specjalnego omówienia.

We wszystkich sprawach wątpliwych, jak ogłaszaliśmy w swoim czasie, udzielamy wyczerpujących fachowych objaśnień i informacji.

Do cen podanych doliczamy faktyczne koszty ekspedycji i porta.

Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, ul. Śto-Krzyska 13.

Podajemy do wiadomości wszystkim naszym łaskawym Odbiorcom, że od nowego roku otworzyliśmy dział sprzedaży

POMOCY BIUROWYCH I MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH.

Wszelkie zapotrzebowania wykonywujemy w dowolnych ilościach.

Powyższą wiadomość pozwalamy sobie przesłać Szanownym Urzędom, w szczególności Urzędem Wojewódzkim, Wydziałom Powiatowym, Komunalnym Kasom Oszczędności, Szpitalom, Magistratom, Starostwom i Urzędem Gminnym.

Na życzenie wysyłamy prospekty, względnie wyczerpujące objaśnienia.

Oczekując łaskawych zleceń, pozostajemy

Z poważaniem
SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY
Sp. z o. o. w Warszawie.

NAGRODZONA SREBRNYM MEDALEM NA P. W. K. 1929 R.

FABRYKA KARTOTEK METALOWYCH „KONTO-WID” ZYGMUNTA GAWROŃSKIEGO W POZNANIU

Poleca kartoteki najnowszej konstrukcji
systemu poziomego „KONTO-WID”

Nie ma przedsiębiorstwa, w którym nie zachodziłaby
potrzeba założenia kartotek systemu

„K O N T O - W I D”

Szczególnie zaleca się „KONTO-WID”:

Bankom, Kasom Komunalnym, Instytucjom samorządowym,
przedsiębiorstwom komunalnym, handlowym i przemysłowym.

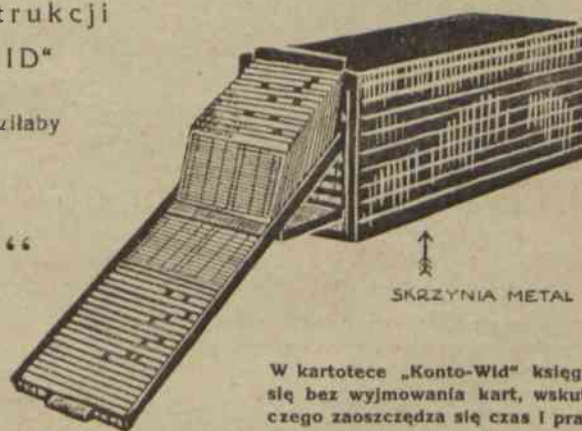
Wszystkie druki do „KONTO-WIDA” wykonywamy we własnym zakresie według nadesłanych materiałów lub wzorów.

•Potrzebne sygnały dostarczamy w dziesięciu kolorach według zapotrzebowania.

•Zamówienia przyjmuje, cenniki i prospekty wysyła, oraz wszelkich wyjaśnień udziela na każde żądanie.

Przedstawiciel fabryki:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.
W WARSZAWIE, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13, TEL. 442.63.

W kartotece „Konto-Wid” księguje się bez wyjmowania kart, wskutek czego zaoszczędza się czas i pracę.
Łatwa kontrola.
Ogromna przejrzystość.

czas. 13458/14/15

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 10 ZŁOTYCH.</p> <p>NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.</p> <p>KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520</p>	<p>REDAKCJA WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7 TELEFON 225-50</p> <p>ADMINISTRACJA WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15 TELEFON 442-63.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str. okładki lub strona w tekście: 450 zł. — 1/2 str. 225 zł. — 1/4 str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za stronę: 300 zł. — 1/2 str. 150 zł., 1/4 str. 75 zł. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji o 25% taniej) za str. 200 zł. 1/2 str. 100 zł. — 1/4 str. 50 zł.</p>
--	---	--

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Aleksander Bogusławski, Dr. H. Le Brun, Wacław Gajewski, Władysław Korsak.

ROK XIV.

WARSZAWA, 10 KWIETNIA 1932 r.

Nr. 15

TREŚĆ Nr. 15: Obniżenie kosztów administracji komunalnej. — *M. Jaroszyński*. Rola samorządu w organizacji popierania turystyki we Francji. — *St. Len*. W sprawie kosztów pomiarów miast. — *Mierniczy przysięgli*. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Nadesłane. Komunikaty.

Wszystkie Instytucje Samorządowe winny umieszczać ogłoszenia (konkursy, przetargi, statuty, obwieszczenia i t. p.) w ich własnym organie, tygodniku „SAMORZĄD“, przesyłając je do Samorządowego Instytutu Wydawniczego Sp. z o. o. w Warszawie.

Warszawa, Świętokrzyska 13.

15-52

Obniżenie kosztów administracji komunalnej

Wśród wielu środków, proponowanych dla ulżenia niebywale ciężkiej sytuacji w gospodarce komunalnej, jednym z niewielu niewątpliwych i niepodlegających dyskusji wydaje się być konieczność obniżenia do minimum kosztów administracji komunalnej, osobowych i rzeczowych. Obniżając bowiem koszta bezpośrednio nieprodukcyjne, zwalniamy na cele z punktu widzenia zadań komunalnych produkcyjną część środków, jakimi w tak ściśniętym zakresie samorząd dzisiaj dysponuje. Z drugiej strony sprowadzenie do minimum kosztów administracji — właśnie dlatego, że są one bezpośrednio nieprodukcyjne — jest obowiązkiem samorządu w stosunku do płatnika danin komunalnych ze względu na niesłychanie ciężką jego dolę. Jeżeli bowiem nawet redukcja kosztów administracji niewiele lub wcale nie przyczyni się do zmniejszenia ogólnych ciężarów komunalnych, to w każdym razie przyniesie wielką ulgę moralną, wykazując, że w dobie powszechnych ograniczeń i ogólnego ściśnienia się wszelkiej gospodarki i samorząd uczynił wszystko, co mógł był uczynić w tej dziedzinie.

Natomiast kwestja sposobów obniżenia kosztów administracji nie przestaje być sporną. Jest

zaś taką nietylko ze względu na różnicę poglądów, ale także ze względu na sprzeczność interesów. Tem trudniejszy jest spór do zlikwidowania.

Zanim przejdę do tej właśnie sprawy sposobów obniżenia kosztów administracji, pragnę się podzielić z czytelnikami danemi, dotyczącymi stanu faktycznego. Wiadomości nasze w tej dziedzinie nie są niestety wyczerpujące, ani dostatecznie zaktualizowane. Dane bowiem, jakimi dysponuję*), kończą się niestety na roku budżetowym 1929/30. Z braku nowszych muszą one jednak służyć za podstawę orientacyjną.

Otóż w r. 1929/30 w powiatowych związkach komunalnych koszta administracji ogólnej wyniosły przeciętnie dla całej Polski 17,4% wydatków zwyczajnych. W szczególności w województwach centralnych wyniosły one 12,9%, we wschodnich 18,1%, w zachodnich 23,7%, w południowych 20,1%. W ogólnej sumie wydatków administracyjnych przeważały wydatki osobowe, wynosząc przeciętnie 58% wszyst-

*) Opieram się na cyfrach, opracowanych specjalnie przez Gł. Urz. Stat. dla Komisji dla uzdrowienia gospodarki komunalnej przy Prezesie Rady Ministrów.

W-1749/78/157

kich wydatków na administrację ogólną, przyczem między grupami województw większych różnic niema.

Rzecz prosta, że znacznie większe wahania — chociażby ze względu na większą różnicę w wielkości jednostek samorządowych i w rozmiarze ich gospodarki — przedstawiać muszą analogiczne liczby dla miast. Przeciętna statystyczna nicby nam pod tym względem nie powiedziała, a raczej wprowadziłaby nas w błąd. Dlatego ograniczyć się musimy do stwierdzenia rozpiętości wysokości kosztów administracji miejskiej bez wyprowadzania przeciętnej.

W szczególności w miastach, liczących ponad 20 tys. mieszkańców, koszty administracji ogólnej w roku 1929/30 wahały się między 14,6% (Poznań) a 35,3% (Chełm) ogółu wydatków zwyczajnych. Koszty osobowe i tu przeważały, wahaając się w granicach 55,6% (Warszawa) do 86,1% (Grudziądz) ogółu wydatków administracyjnych.

O ile dane, dotyczące powiatów i większych miast są względnie ściśle, bo opierają się na ujęciu wszystkich jednostek komunalnych, to dla miast mniejszych i gmin wiejskich są one już tylko czysto orientacyjne, obliczono je bowiem t. zw. metodą reprezentacyjną t. zn. oparto się na budżetach niektórych tylko wybranych jednostek komunalnych z poszczególnych terenów. Odnośnie do tych jednostek komunalnych zadowolili się tedy musimy ogólnikowym uchwyceniem rozpiętości i stwierdzeniem ciężenia ku pewnemu typowi.

A więc w miastach od 5 — 20 tys. mieszkańców koszta administracyjne wahały się mniej więcej w granicach od 20% do 40%, zawsze z przewagą wydatków osobowych (50 — 80%).

W miastach do 5 tys. mieszkańców koszta administracji mieszczą się naogół w granicach 20 — 50% ogółu wydatków zwyczajnych, przyczem punkt ciężkości zdaje się spoczywać na około 30%; wydatki osobowe wahaają się w granicach 65 — 85% wszystkich wydatków administracyjnych.

W gminach wiejskich województw centralnych koszta administracyjne ogólne mieszczą się naogół w granicach 40 — 50% ogółu wydatków zwyczajnych, w województwach wschodnich zaś w granicach 50 — 60% (rzadko przekraczając 55%). W całej b. dzielnicy rosyjskiej przeważają wydatki osobowe, wynosząc mniej więcej od 60 — 70% wszystkich wydatków administracyjnych.

W sumie w województwach zachodnich ogólne koszta administracyjne układają się przeważnie w liczbach 30 — 40%, w województwach południowych zaś 25 — 35%. W województwach południowych oraz w pomorskiem i na Śląsku wydatki osobowe przeważają zdecydowanie, wahaając się mniej więcej w granicach liczb 60 — 70% ogółu wydatków administracyjnych (a więc tak, jak w b. dzielnicy rosyjskiej). Natomiast woj. poznańskie przedstawia znacznie większą skalę wahań wydatków osobowych, które są w stosunku do ogółu kosztów administracji naogół niższe: niekiedy spadają one niżej 20% ogółu tych kosztów, a z reguły nie przekraczają 40%.

Jakim zmianom uległ wyżej przedstawiony obraz od roku 1929/30? Niestety brak co do tego danych statystycznych, posłużyć się więc trzeba ogólną obserwacją i luźnymi wiadomościami. Otóż wydaje mi

się, że obraz ten zmienił się na gorsze. Albowiem rozmiar gospodarki komunalnej zmniejszył się znacznie, nieraz radykalnie, a to pod naporem zmniejszenia się wpływów komunalnych, natomiast w tem samym tempie nie postąpiła redukcja wydatków administracyjnych. Przeciwnie, obawiam się, że bezwzględna suma wydatków administracyjnych zmniejszyła się naogół niewiele, a tem samym wzrosła ona stosunkowo do ogółu bardzo zredukowanych wydatków zwyczajnych. Inaczej mówiąc *stosunkowo* wzrósł ciężar wydatków bezpośrednio nieprodukcyjnych, ponadto zaś — właśnie z powodu konieczności ścieśnienia wydatków produkcyjnych — wzrósł stopień nieprodukcyjności aparatu administracyjnego. Tem bardziej palącą staje się sprawa obniżenia kosztów administracji.

Uprzedzam zgóry zarzut i przyznaję, że znaczna część kosztów administracyjnych jest „sztywna“ z natury rzeczy (zwłaszcza w gminach wiejskich ze względu na t. zw. zlecony zakres działania) i że nie może być zredukowana ściśle proporcjonalnie ze spadkiem ogółu wydatków komunalnych. Dotyczy to jednak tylko części wydatków administracyjnych. Powtóre — sytuacja jest naprawdę wyjątkowa, a każdy praktyczny gospodarz komunalny wie o tem bardzo dobrze, że wiele może ten, który musi.

Operowałem wyżej liczbami, dotyczącymi jedynie kosztów administracji ogólnej związków komunalnych, a więc objętemi działem I-ym naszego szematu budżetowego. Tymczasem wiadomo przecież, że poza niemi istnieją jeszcze koszta administracji specjalnej, ujętej w wyodrębnionych działach budżetowych. Ma więc koszta administracyjne i zarząd drogowy (personel techniczny, kancelaryjny, utrzymanie biura, środki lokomocji i t. d.) i dział sanitarny i popieranie rolnictwa i t. d. i t. d. Tych kosztów nie uwydatnia niestety dostatecznie nasz szemat budżetowy, a w ślad za tem nie ujmuje ich nasza statystyka. A przecież koszta te w istocie rzeczy z gospodarczego punktu widzenia niewiele się różnią od kosztów administracji ogólnej. Powtóre — w kosztach administracji specjalnej można łatwo — niekoniecznie ze złej woli — ukryć część kosztów administracji ogólnej.

Postulat redukcji wydatków administracyjnych dotyczyć tedy musi także kosztów administracji specjalnej, a nie tylko ogólnej.

Przy okazji uwaga: Wszelkie koszta administracyjne, będące tylko malum necesarium, a przez to samo najuciążliwsze i najdrażliwsze zarówno pod względem materialnym, jak i moralnym, winny być jaknajwyraźniej uwydatnione w budżetach i najdokładniej kontrolowane. Jest to niezbędne zarówno ze względu na organy uchwałodawcze i kontrolujące samorządu, jak i na ogół zainteresowanych obywateli, jak wreszcie ze względu na władze nadzorcze. Czy przeto nie byłby racjonalny wyraźny przepis budżetowy, nakazujący wyodrębnić koszta administracyjne w każdym dziale specjalnym?

A teraz zatrzymajmy się na kwestji sposobu zredukowania wydatków administracyjnych samorządu. Na pozór sprawa wydaje się prosta. Mianowicie zdawałoby się, że najbardziej racjonalnym spo-

sobem osiągnięcia celu byłoby indywidualne traktowanie sprawy w każdym związku komunalnym z osobną i zredukowanie kosztów administracyjnych przez wyczerpującą i szczegółową analizę ich konieczności, przeprowadzoną czy to tylko przez organa związku, czy też ewentualnie przez władzę nadzorczą. Wydaje mi się jednak, że z różnorodnych powodów tą drogą nie dojdziemy do celu, a w każdym razie nie dojdziemy doń dość szybko.

Postulat oszczędności uznają bezwzględnie wszyscy. Czy jednak organa wszystkich związków komunalnych przejęły się tendencją oszczędnościową w jednakowym i dostatecznym stopniu? Bezwarunkowo nie. Tembardziej niewszystkie organa miały dość chęci i siły, aby tendencje oszczędnościowe bezwzględnie przeprowadzić. Albowiem, jak to już poprzednio zaznaczyłem, w sprawie tej odgrywają rolę nie tylko różnice poglądów, ale także różnice różnych innych względów i sprzeczności interesów.

Z tych samych powodów wydaje mi się, że normalna akcja organów nadzorczych nie będzie wystarczająca.

A tymczasem sprawa jest i ważna i pilna, sytuacja naprawdę niezwykła. Podobnej nie przeżyliśmy dotychczas nigdy. Obok tedy sposobów normalnych i wskutek tego racjonalnych, ale działających powoli i chwiejnie, wydaje mi się rzecz nieodzowną zastosowanie pewnych środków radykalnych, cięć zdecydowanych chociażby niezbyt precyzyjnych, lekarstw „końskich“. Już samo znaczenie moralne takiej operacji ze względu na położenie ogółu obywateli uzasadnia ją, zdaniem moim, dostatecznie.

Z drugiej jednak strony trzeba uczynić wszystko, ażeby operacja owa była możliwie racjonalna i jak najmniej ryzykowna.

Ów radykalny i szybko działający środek wyobrażam sobie w postaci zastosowania do wszystkich związków komunalnych jakiejś bezwzględnie obowiązującej, narzuconej z góry normy, powodującej konieczność obniżenia kosztów administracji.

Gdyby możliwym było znalezienie jakiegoś racjonalnego stosunku między kosztami administracji a ogółem wydatków komunalnych, ustalenie takiego stosunku byłoby ową najodpowiedniejszą normą obowiązującą. Każdy praktyk wie jednak, że taki jednakowy i dla wszystkich trafny stosunek nie istnieje. Zależy on bowiem od rozmiaru gospodarki, od

wewnętrznego zróżnicowania jej i tysiącznych innych warunków, których z góry nie da się ująć w obiektywne kryteria. Tak samo nie trafiłby w sedno rzeczy mechaniczny nakaz redukcji personelu czy wydatków rzeczowych. Oszczędności bowiem, które można racjonalnie przeprowadzić, polegają raz mogą na zmniejszeniu liczby pracowników, w innym wypadku na zmniejszeniu uposażenia (np. skasowanie t. zw. dodatku komunalnego), w innym na skasowaniu pewnych wydatków rzeczowych lub redukcji ich wysokości.

Wynika z powyższego, że oszczędności, wyrażające się w redukcji kosztów administracyjnych, trzeba przeprowadzić jako z góry narzuconą konieczność, jednak trzeba je przeprowadzić różnymi sposobami w poszczególnych związkach. Norma obowiązująca nakazywałaby tedy obniżenie kosztów administracyjnych conajmniej o oznaczony procent w stosunku do wydatków administracyjnych roku poprzedniego; jaką drogą jednak tę zniżkę osiągnąć, o tem decydowałyby normalne organa komunalne.

W ten sposób osiągnęłoby się powszechną, lecz minimalną redukcję wydatków. Ustalony odsetek, jako obowiązujące minimum, nie mógłby być wysoki, aby w niektórych związkach, które już poprzednio zastosowały znaczne oszczędności administracyjne, nie spowodować stanu, w którym wogóle administracja byłaby niemożliwa. Z drugiej strony redukcja o pewien minimalny, ale bezwzględnie do wszystkich stosowany, odsetek byłaby dla wielu związków niedostateczna. Dlatego też sądzę, że niezależnie od omówionego środka należałoby zastosować równoległe działający środek drugi, znany już zresztą z przeszłości, mianowicie przez rewizję kosztów administracji w poszczególnych związkach komunalnych, przeprowadzoną przez komisje wojewódzkie, utworzone w większości swego składu z czynników obywatelskiego.

Powyższe propozycje poddaję pod rozwagę działaczy samorządowych, zaznaczając, że posunięcia oszczędnościowe „wiszą w powietrzu“, realne znaczenie mieć mogą tedy tylko opinie, wypowiedziane w jak najkrótszym czasie.

M Jaroszyński.

Rola samorządu w organizacji popierania turystyki we Francji

Nawiązując do artykułów dr. Jaroszyńskiego, które ukazały się na łamach „Samorządu“ w roku ubiegłym w Nr. Nr. 40 i 41 i artykułu „Es'a“, w Nr. 49 tegoż pisma — nie od rzeczy będzie zapoznać się bliżej, w jaki sposób zostało rozwiązane zagadnienie stosunku samorządów terytorjalnych do popierania turystyki w klasycznym kraju światowej turystyki — we Francji.

Organizacja opieki nad turystyką i jej popieranie we Francji zarówno centralna jak i prowincjonalna opiera się na zasadzie uwzględnienia wpływów i współpracy czynników społecznych, zawodowych i obywatelskich i ujęta jest w formę specjalnego samorządu, który z kolei zbudowany jest na fundamencie organizacji samorządu terytorjalnego.

Organem naczelnym jest Państwowy Urząd Tu-

rystyczny („Office National du Tourisme“), który posiada osobowość prawną a więc i zupełną autonomję finansową. Ustawa z 24 września 1919 r., oraz rozporządzenie prezydenta Republiki Francuskiej z 30 maja 1923 r. i nowele do tego rozporządzenia z 1924 i 1925 r. ustalają bardzo dokładnie zadania tego urzędu, które polegają na popularyzacji i rozpowszechnianiu całokształtu wiadomości z dziedziny turystycznej, na doskonaleniu metod rozwoju turystyki, ulepszeniu dróg, środków komunikacyjnych, uprzyjemnianiu i ułatwianiu podróżowania po kraju i pobytu we Francji i t. p. Innemi słowy: całość zagadnień, związanych z opieką, popieraniem turystyki i jej propagandą w kraju i zagranicą ogniskuje w sobie Państwowy Urząd Turystyczny, podległy formalnie nadzorowi ministra robót publicznych i transportów, posiadający jednakże w budowie swej obok czynnika biurokratycznego również i czynniki społeczne. Organem stanowiącym i kontrolującym Urzędu Turystycznego jest Zarząd, w skład którego wchodzi obok 9 urzędników, delegowanych przez ministerstwa i urzędy centralne — 20 przedstawicieli samorządu gminnego miejscowości zdrojowych, klimatycznych i turystycznych, przytem te ostatnie mają prawo do 10 przedstawicieli. Prezesa zarządu mianuje minister z pośród członków zarządu nieurzędników, 2 vice-prezesów zaś wybiera Zarząd samodzielnie z pośród członków Zarządu.

Organem nadzorczym Państwowego Urzędu Turystycznego we Francji jest Naczelna Rada Turystyczna (Conseil superieur du tourisme), która zbiera się przynajmniej raz na rok, przyjmuje sprawozdania z działalności Urzędu i opracowuje projekty, mające na celu popieranie rozwoju turystyki. Rada również opiera się na czynnikach społecznych, w skład jej bowiem obok 21 członków z urzędu, wchodzi 85 członków, reprezentujących między innymi: izby handlowe, koleje, żeglugę rzeczną i morską, gminy miejscowości turystycznych, zdrojowych i klimatycznych, stowarzyszenia ochrony przyrody i zabytków, przemysłu turystycznego, hotelarskiego i t. p.

Nawiasem wspomnieć należy, że rozporządzeniem prezydenta Republiki Francuskiej z 2 marca 1930 r. kompetencje ministra robót publicznych i transportów w sprawach turystyki przekazane zostały specjalnie ustanowionemu na mocy tego rozporządzenia „Wysokiemu Komisarzowi do spraw turystycznych“, co świadczy dobitnie o tem, jaką wagę czynniki miarodajne francuskie przywiązują do rozwoju turystyki.

Udział samorządu terytorjalnego we władzach centralnych turystycznych we Francji, w postaci delegatów samorządu gminnego miejscowości o znaczeniu turystycznym, zasiadających w Zarządzie Urzędu Turystycznego i Naczelnej Radzie Turystycznej, gwarantuje im niewątpliwą wpływ na całą politykę turystyczną we Francji i na szarmonizowanie celów polityki z interesami lokalnemi poszczególnych miejscowości.

Jeszcze bardziej udział ten i wpływ zagwarantowała wspomniana wyżej ustawa i przytoczone rozporządzenia samorządom terytorjalnym w ramach prowincjonalnych organizacji turystycznych.

Organizacja ich opiera się na instytucji, zwanej

„stacją turystyczną“; do kategorii stacyj turystycznych może urząd francuski zaliczyć każdą gminę, część gminy, względnie związek gmin, posiadające pewien zespół osobliwości przyrody i sztuki o znaczeniu, ważnem dla turystyki. Nadanie charakteru stacji turystycznej ma na celu ułatwienie zwiedzania tej miejscowości, oraz popieranie rozwoju ruchu turystycznego do niej w drodze przeprowadzania prac i robót dla konserwacji zabytków i osobliwości, dla utrzymania czystości i higieny, oraz dla uprzyjemnienia i ulepszenia warunków dojazdu do miejscowości, zamieszkiwania w niej, pobytu i poruszania się w jej obrębie.

Charakter stacji turystycznej nadaje gminie prawo pobierania na swym terenie specjalnych opłat na wydatki, związane z jej zadaniami turystycznymi, (t. zw. opłaty pobytowe „taxe de sejour“). Wysokość opłat, pobierana od przyjezdnych, jest zależna od ilości noclegów, spędzonych na terenie danej gminy. Niezależnie od tego gminy mogą być również w drodze osobnego rozporządzenia upoważnione dla pokrycia wydatków, wynikających z obowiązków ich, jako stacji turystycznej, do zaciągania pożyczek pod zastaw wpływów, przewidzianych z opłat za pobyt przejezdnych.

Drugą formą współdziałania i współpracy gmin w dziedzinie popierania turystyki jest udział ich w t. zw. „izbach przemysłu turystycznego“, których organizacja jest również ustanowiona na mocy przytoczonych powyżej ustawy i rozporządzeń. Izba przemysłu turystycznego powstaje w każdej stacji turystycznej, przyczem składa się ona w połowie z członków, wybranych przez osoby, należące do zawodów, zainteresowanych w rozwoju stacji, w połowie z osób, wyznaczonych przez władzę państwową. Pozatem w skład izby wchodzi obok przedstawicieli regionalnych towarzystw turystycznych: mer gminy miejscowej i 2 delegatów Rady Gminnej.

Do uprawnień izby przemysłu turystycznego należy: wydawanie opinji w sprawie programu prac, przedsięwziętych przez gminę dla celów turystycznych, oraz w sprawie wniosków i uchwał Rady Gminnej w tych sprawach, jak również wniosków, dotyczących opłat od pobytu przejezdnych i w sprawie pożyczek, zaciąganych pod zastaw tych opłat.

Trzecią formą współpracy samorządów gminnych francuskich z akcją popierania i propagandy turystyki jest udział ich w syndykatach inicjatywy turystycznej („syndicat d'initiative“), które pokrywają swą siecią całą Francję, a liczba których w r. 1931 wynosiła 720!

Warto bliżej przyjrzeć się strukturze i działalności tych komórek biologicznych, na których w poważnej mierze opiera się rozwój i wspaniały rozkwit bujnego, pulsującego gorącą krwią, życia turystycznego Francji.

Wszystkie syndykaty inicjatywy opierają się na wzorowym, ramowym statucie, dlatego też organizacja ich wewnętrzna jest w całej niemal Francji jednolita. W skład syndykatu lokalnego (syndykaty inicjatywy istnieją w każdej, nawet najmniejszej miejscowości, odgrywającej jakąkolwiek rolę w ruchu turystycznym) wchodzi: gmina miejscowa,

uzdrowiska, zakłady zdrojowe i uzdrowiskowe, organizacje przemysłu turystycznego i komunikacyjnego, wszelkiego rodzaju związki przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, chociażby tylko luźno związane z ruchem turystów, organizacje kulturalne, kluby, uprawiające czynnie turystykę, wreszcie osoby fizyczne. Wpływ na życie i działalność syndykatu uzależniony jest od wysokości rocznej wkładki, jaką członek (osoba prawna, czy fizyczna) wpłaca.

Działalność tych syndykatów inicjatywy nietylko statutowo, lecz i praktycznie, zakreślona jest bardzo szeroko. Zmierza ona do podniesienia ogólnego poziomu kulturalnego i technicznego danej miejscowości, do ściągnięcia do niej corocznie jaknajwiększej ilości gości (letników, kuracjuszków), względnie turystów, zwłaszcza cudzoziemców, do stworzenia w miejscowości całokształtu warunków, czyniących zarówno dojazd do niej, jak i pobyt w niej jaknajbardziej wygodnym i przyjemnym, wreszcie do uwypuklenia,

podkreślenia i zabezpieczenia od zniszczenia wszelkich zabytków naturalnych i artystycznych w najbliższej okolicy, bądź nawet całym rejonie.

Syndykaty lokalne łączą się w związki regionalne (Federations de syndicats), te zaś z kolei tworzą w Paryżu centralę w postaci związku związków regionalnych (Union de federations de syndicats d'initiative).

Jak potężny organ popierania i propagandy turystycznej we Francji stanowi sieć tych syndykatów, niech zobrazują cyfry: w roku budżetowym 1929/30 budżety lokalnych syndykatów inicjatywy wynosiły łącznie 10.307.137 franków, zaś związków regionalnych łącznie 981.556 franków.

A fundamentem organizacyjnym francuskich syndykatów inicjatywy turystycznej jest, co raz jeszcze należy podkreślić, gmina francuska.

St. Len.

W sprawie kosztów pomiarów miast *)

W nawiązaniu do artykułów p. A. Rączaszka p. t. „Najważniejszy problem miast“, umieszczonych w Nr. 37 i 42 „Samorządu“ z 1931 r. ukazał się w Nr. 4 r. b. tego czasopisma artykuł o kosztach pomiarów miast, pióra p. J. Pikiela.

Artykuł p. J. Pikiela wymaga sprostowania, ponieważ jest on dowodem, jak niebezpiecznie zabierać głos w sprawach, które się zna ze słyszenia, a przytem ze źródeł, nie zawsze autorytatywnych; daje się bowiem wówczas cierpliwemu czytelnikowi do przetrawienia materiał, z którego konkretnych korzyści nikt nie może uzyskać, który natomiast wprowadza niebezpieczny zamęt w oddawna ustalonych pojęciach.

Otóż należy stwierdzić, że do roku 1925 panował w Polsce w dziedzinie miernictwa wolnozawodowego bardzo niebezpieczny chaos. Były to czasy, które z widocznym utęsknieniem wspomina p. J. Pikiel, kiedy to prace miernicze przeprowadzali „z y k l i g e o m e t r z y, t a c y, którzy za czasów rosyjskich tę pracę wykonywali sami na swoją odpowiedzialność i na swój rachunek. Poziom intelektualny i fachowy tych geometrów nie jest przeciętnie zbyt wysoki“, — jak to zresztą sam p. J. Pikiel w swym artykule stwierdza. O wartości tych pomiarów lepiej nie wspominać. Każdy mierzy kto chciał. Wytworzyły się stosunki wprost skandaliczne, którym kres położyła wreszcie ustawa z dnia 15 lipca 1925 roku o mierniczych przysięgłych.

Zgodnie z tą ustawą uprawnienia mierniczego przysięgłego może zdobyć każdy obywatel, mający ukończoną zawodową szkołę mierniczą lub odpowiedni wydział na Politechnice.

Praktycy bez specjalnego mierniczego wykształ-

cenia mieli do 1931 r. możliwość uzyskać w sposób wybitnie uproszczony świadectwo złożenia egzaminu z kursu zawodowej szkoły mierniczej. W ten sposób uzyskało świadectwa około 200 osób. Widocznie uproszczony zakres egzaminu, jak również i stopień wymagań nie były wysokie, skoro uzyskano takie wyniki.

Jak stąd wynika, nie skorzystali z powyższych możliwości tylko ci praktycy, dla których nawet te warunki zalegalizowania swej działalności mierniczej wydawały się zbyt wygórowane. Narzekanie p. J. Pikiela o „wyrzucaniu za nawias zawodu wszystkich (?) dotychczasowych wykonawców pomiarów drugiego rzędu“ w świetle powyższego zupełnie mija się z rzeczywistością.

Nie jest zgodne również z prawdą twierdzenie p. J. Pikiela, że „zabrania się trudnienia się jakimkolwiek pomiarami wszystkim geometrom, prócz przysięgłych“. Natomiast prawdą jest, że prawo zabrania zatrudniać się pomiarami osobom, nieposiadającym odpowiednich kwalifikacyj.

Nie jest poza tem zgodne z rzeczywistością twierdzenie p. J. Pikiela, że komasacje gruntów są pracami „prymitywniejszemi“; gdyby p. J. Pikiel i nadal chciał mieć i w tej sprawie swe odrębne zdanie, to ku gruntowniejszemu urobieniu sobie poglądu na tę dziedzinę prac radzimy poinformować się o istocie, stanie i brakach prac scaleniowych w wydziale technicznym Ministerstwa Reform Rolnych, które niechybnie wyprowadzi Go z błędu. Twierdzenie p. J. Pikiela, że „monopol geometrów przysięgłych na wszelkie prace pomiarowe jest rzeczą nienaturalną i niemoralną“ jest dowodem, jak łatwo się toleruje w naszych stosunkach kwestjonowanie fachowości. Również bowiem nienaturalny i niemoralny może być nazwany monopol lekarzy, architektów, dentystów, notariuszów, adwokatów i wszystkich tych zawodów, które Państwo zaopatrzyło w specjalne uprawnienia celem uchronienia społeczeństwa od działalności „ludzi do

*) Udzielamy głosu jednemu z mierniczych przysięgłych, ażeby w tak ważnej sprawie publicznej czytelnicy nasi mieli możliwość wysłuchać i strony przeciwnej.

wszystkiego". Na ten temat wstrzymujemy się od dyskusji, ponieważ widocznie p. J. Pikiel nie odróżnia pojęcia „monopolu“ od pojęcia „uprawnień zawodowych“.

Nie jest słuszne wreszcie zdanie p. Pikiela, że odwołanie pewnej grupy mierniczych przysięgłych od komasacji wpłynie wydatnie na obniżenie kosztów pomiarów miejskich.

W 1928, 1929 i 1930 roku uruchamiano w Polsce od 400 do 500 tysięcy ha. scalenia rocznie na nowych obiektach. W roku 1931 liczba ta spadła najwyżej do 10%, a więc podaż sił mierniczych na innych polach działalności wzrosła ostatnio w nienotowanym dotychczas stopniu, gdyż przeszło o 90%, a jednak p. J. Pikiel w 1932 r. jeszcze ludzi się nadziejają, że podaż rąk roboczych wpłynie decydująco i zbawiennie na radykalne zmniejszenie kosztów wykonania prac pomiarowych miejskich. W tej dziedzinie operować można wszelkimi koncepcjami, prócz wyłącznie handlowych.

Jest wprawdzie nieco do zdziałania w sprawie kosztów pomiarów miejskich; mianowicie zalecenia p. A. Rączaszka poddania tego zagadnienia omówieniu przez Rząd, samorządy i koła miernicze powitać należy z uznaniem, gdyż wysokie ceny tamują rozwój

prac, co najdotkliwiej odczuwają w pierwszym rzędzie mierniczkowie przysięgli. Ale droga do unormowania tych spraw wymaga nieco innych rozwiązań, niż te, które zaleca p. J. Pikiel.

Zarzut p. J. Pikiela o „wysokich wymaganiach władz kontrolujących“ i „zaostreniu tych wymagań dla większego obwarowania monopolu (mierniczych przysięgłych) stwarza pozór, że czynniki nadzorujące i władze są ekspozyturą „egoizmu cechowego“ mierniczych przysięgłych. Jeżeli tak jest rzeczywiście, to w takim razie kilkunastoletnia praca Związku mierniczych przysięgłych, zmierzająca do wprowadzenia wszelkich możliwych uproszczeń tam, gdzie wiążą się one ze zdrowym rozsądkiem, była widocznie poważnym nieporozumieniem i niezrozumieniem „cechowych“ interesów. P. J. Pikiel sprawę wyświecił jednym pociągnięciem pióra; pozostaje tylko wątpliwem w Jego enuncjacjach, czy naprawdę te czynniki nadzorujące przejęte są tak dalece troską o stan materialny zawodu mierniczego, aby w imię tego tylko opracowywały ustawy, rozporządzenia, instrukcje i t. p.

Warszawa, dn. 26 marca 1932 r.

Mierniczy przysięgli.

Sprawy bieżące

PRZEDKLADANIE MIN. SPR. WEWN. I IZBIE SKARBOWEJ EGZEMPLARZY BUDŻETÓW ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH ORAZ SPORZĄDZANIE ZESTAWIEŃ PRELIMINARZY BUDŻETOWYCH, ZAMKNIĘĆ RACHUNKOWYCH I WYKAZÓW STAWEK DANIN KOMUNALNYCH.

W mającym się wkrótce ukazać rozporządzeniu o zmianie przepisów budżetowych dla związków komunalnych przedkładanie przez wojewodów budżetów związków komunalnych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych ograniczone zostanie, jak to zapowiedziane zostało w okólniku Nr. 11 (SF. 2/1) z dnia 21 stycznia 1932 r. do powiatowych związków komunalnych i miast, liczących powyżej 50.000 mieszkańców. Natomiast wprowadzony będzie obowiązek przesyłania przez wojewódzką władzę nadzorczą egzemplarza każdego przedłożonego tej władzy do zatwierdzenia budżetu związku komunalnego izbie skarbowej, a to celem umożliwienia prezesowi izby skarbowej, względnie wyznaczonemu przez niego urzędnikowi, zapoznania się z zamierzeniami związku komunalnego przed posiedzeniem wydziału wojewódzkiego, na którym ma być rozpatrywany budżet odnośnego związku komunalnego. W każdym razie egzemplarz budżetu związku komunalnego winien być doręczony prezesowi izby skarbowej co najmniej na siedem dni przed posiedzeniem wydziału wojewódzkiego, na którym odnośny budżet ma być rozpatrywany.

W uzupełnieniu okólnika Nr. 11 (SF. 2/1) z dnia 21 stycznia 1932 r. (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 2,

str. 36) i powołując się na okólnik Nr. 206 (Nr. OL. 4516/14) z dnia 24 grudnia 1931 r. (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 21, str. 716), Ministerstwo Spraw Wewn. okólnikiem z dn. 21.III b. r. Nr. 36 rozesłało wzór zestawienia sum preliminarzy budżetowych związków komunalnych i wykazu uchwalonych stawek danin komunalnych, które winny być sporządzane i przedstawiane Ministerstwu Spraw Wewnętrznych corocznie do dnia 15 maja, oraz wzór zestawienia zamknięć rachunkowych, które winno być sporządzane i przedstawiane Ministerstwu Spraw Wewnętrznych corocznie do dnia 31 grudnia. Zestawienia te i wykazy mają być przedstawiane Ministerstwu w dwóch egzemplarzach.

Powyższe zestawienia i wykazy winny być sporządzane na podstawie zestawień otrzymanych od wydziałów powiatowych co do związków komunalnych, podlegających bezpośredniemu nadzorowi tych wydziałów oraz posiadanych przez urząd wojewódzki budżetów, sprawozdań i uchwał związków komunalnych, podlegających bezpośredniemu nadzorowi władzy wojewódzkiej. W związku z tem mają wydziały powiatowe nadsyłać corocznie zestawienia i wykazy urzędowi wojewódzkim w takim czasie, aby przepisane przez Ministerstwo wyżej powołanym okólnikiem Nr. 206 terminy (15.V i 13.XII) ściśle mogły być dotrzymane.

W dalszym ciągu okólnika Ministerstwo podało szczegółowe wskazówki co do sposobu i zasad sporządzania zestawień i wykazów.

CZY KOMISARZ RZĄDOWY JEST UPRAWNIONY DO PRZEPROWADZANIA KONWERSJI POŻYCZEK KRÓTKOTERMINOWYCH NA DŁUGOTERMINOWE.

W związku z podjętą przez komunalny fundusz pożyczkowo - zapomogowy konwersją pożyczek krótkoterminowych związków komunalnych na pożyczki długoterminowe wyłoniła się kwestja, czy konwersji takiej mogą dokonać te związki komunalne, w których zarząd sprawują komisarze rządowi.

W kwestji tej Ministerstwo Spraw Wewn. re-skryptem z dnia 17 marca r. b. Nr. SS. 72/2/1 udzieliło następującego wyjaśnienia:

1) na obszarze b. zab. ros. instytucja komisarzy rządowych miast i powiatowych związków komunalnych nie jest ustawowo przewidziana. Co do miast — Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyrokach swych z dnia 15.XII.1924 r. w sprawie Żyrardowa L. Rej. 348 — 351/24 i z dnia 31.III.1931 r. w sprawie Lublina L. Rej. 2225/29 uznał, że powoływanie przez władze nadzorcze komisarzy rządowych w miastach po rozwiązaniu w trybie nadzoru rady miejskiej i złożenia z urzędu wszystkich członków magistratu w myśl art. 66 i 67 dekretu Naczelnika Państwa z dnia 4.II.1919 r. o samorządzie miejskim (Dz. P. P. P. Nr. 13 poz. 140) jest ze stanowiska interesu publicznego konieczne i nie może być uważane za sprzeczne z przepisami dekretu.

Jeżeli chodzi o uprawnienia komisarzy rządowych w powyższych przypadkach, to uznać w każdym razie należy, że nie mogą iść one dalej, aniżeli uprawnienia magistratu, działającego w zakresie art. 66 ust. 4 — 6 dekretu po rozwiązaniu rady miejskiej do czasu dokonania wyborów nowej rady. Winien zatem komisarz rządowy ograniczyć się do załatwiania spraw bieżących i „nie może zbywać i zamieniać nieruchomości miejskich oraz zaciągać pożyczek“. Ustęp więc przedostatni art. 66 dekretu wyłącza z kompetencji magistratu, a tem samem komisarza rządowego, sprawy zaciągania pożyczek, które zastrzeżone są kompetencji rady miejskiej w myśl art. 21 p. 2 cyt. dekretu. Z zestawienia atoli art. 66 dekretu sprawy zaciągania pożyczek ze sprawami zbywania i zamiany nieruchomości wnosić należy, jak na tem stanowisku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych stanęło w piśmie z dnia 20 lutego 1931 r. Nr. S. F. 4333/1 w sprawie pożyczki dla gminy m. Zawiercia z komunalnego funduszu pożyczkowo - zapomogowego, że ustawodawcy chodziło o wyłączenie z kompetencji tymczasowych władz miejskich zaciągania tylko takich pożyczek, które trwale lub na czas dłuższy obciążają majątek miejski, t. j. pożyczek długoterminowych, że więc pożyczki krótkoterminowe na czasowe zasilenie kasy miejskiej nie są objęte zastrzeżeniami cyt. art. 66, zwłaszcza gdy zważy się, że konieczność zaciągnięcia pożyczki krótkoterminowej może wyłonić się z normalnego toku gospodarki i zaciągnięcie takiej pożyczki musi być niekiedy bezsprzecznie zaliczone do „spraw bieżących“, o których jest mowa w art. 66 dekretu.

Natomiast konwersja pożyczki krótkoterminowej na długoterminową jest operacją kredytową, pociągającą za sobą w każdym razie mniej lub więcej trwale obciążenie finansowe gminy i musi być zda-

niem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych uważana za zaciągnięcie nowego tego rodzaju zobowiązania, które nie mieści się w granicach uprawnień magistratu, przewidzianych w art. 66 dekretu.

Jak z powyższego wynika, komisarz rządowy nie może tedy przeprowadzać konwersji pożyczek krótkoterminowych i podpisywać na nie skryptów dłużnych z wyjątkiem przypadków, gdy istnieje zatwierdzona przez odnośną władzę nadzorczą uchwała rady miejskiej, powzięta przed jej rozwiązaniem na 2-ch kolejnych posiedzeniach w myśl art. 33 cyt. dekretu i upoważniająca magistrat do zaciągnięcia pożyczki długoterminowej, gdy zatem chodzi tylko o wykonanie takiej uchwały przez komisarza rządowego.

2) Zupełnie identyczna sytuacja przedstawia się na obszarze województw wschodnich w odniesieniu do gmin miejskich z uwagi na art. 66 ustęp ostatni i art. 19 p. 2 (rozp. Kom. Gen. Z. W. z dn. 14.VIII.1919 r. o ustawie miejskiej) (Dz. Urz. Zarz. C. Z. W. Nr. 12 poz. 99).

Uwagi powyższe mają również odpowiednie zastosowanie do powiatowych związków komunalnych na obszarze województw centralnych i wschodnich t. j. do starosty powiatowego, działającego w zastępstwie sejmiku powiatowego i wydziału powiatowego w myśl art. 51 ust. ostatni dekretu z dn. 4.II.1919 r. o tymcz. ordynacji powiatowej dla obszarów Polski b. zaboru rosyjskiego.

4) O ile chodzi o obszar województw południowych, inna jest sytuacja prawna w powyższych sprawach m. Lwowa i Krakowa, inna zaś w pozostałych miastach. Co do tych ostatnich zaciąganie wszelkich pożyczek zastrzeżone jest wprawdzie kompetencji rady miejskiej, wzgl. rady gminnej (§ 26 lit. d) ustawy krajowej z dn. 13.III.1889 r. dz. u. kr. Nr. 24 i § 25 lit. d. ustawy krajowej z dn. 3.VIII.1896 r. dz. u. kr. Nr. 51), z pod zakresu działania tymczasowego zarządu wyłączone są jednakowoż nie wszystkie sprawy zaciągania pożyczek, lecz tylko w takich razach, gdy chodzi o zobowiązanie, które wraz z długami gminy już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy, a ponadto, gdy pożyczka wymaga obciążenia majątku gminnego (§ 112 w zestawieniu z § 102 ustawy krajowej z dn. 13.III.1889 oraz § 109 w zestawieniu z § 98 ustawy z dn. 3.VII.1896). Z tego wynika, że tymczasowy zarząd gminy może zaciągać pożyczki, może również przeprowadzać konwersje pożyczek krótkoterminowych na długoterminowe z zastrzeżeniami, że:

1) powstałe stąd zobowiązanie nie przekroczy normy, o której mowa w cyt. wyżej przepisach ustawowych,

2) że pożyczka, względnie jej konwersja nie będzie wymagała hipotecznego obciążenia nieruchomości miejskich. Warunki te przekreślają prawie praktyczną możliwość przeprowadzania przez wymienione zarządy konwersji pożyczki krótkoterminowej na długoterminową. Poza tem nie ulega wątpliwości, że zarząd tymczasowy ma zupełnie swobodną rękę w zakresie omawianych operacji kredytowych, gdy istnieje zatwierdzona przez właściwą władzę nadzorczą uchwała rady miejskiej, upoważniająca burmistrza, magistrat, wzgl. naczelnika gminy do zaciąg-

nięcia do określonej wysokości pożyczki długoterminowej.

Co do miast Lwowa i Krakowa, to funkcjonujące w tych miastach tymczasowe rady miejskie i tymczasowe zarządy mogą korzystać z pełni praw, przysługujących w sprawach rozważanych normalnym organom miasta z uwagi na brak ograniczeń kompetencyjnych w § 112 statutu m. Lwowa z dn. 14.X.1870 r. (Dz. U. Kr. Nr. 79) i § 53 statutu m. Krakowa z dn. 6.X.1901 (Dz. U. Kr. Nr. 108). Dodać należy, że w jednym i drugim mieście do konwersji pożyczki potrzebna jest uchwała tymczasowej rady miejskiej, do podpisania zaś skryptu dłużnego powołany jest prezydent miasta oraz ponadto we Lwowie trzej (§ 55 statutu m. Lwowa), a w Krakowie dwaj członkowie (§ 86 statutu m. Krakowa) tymczasowej rady miejskiej, przez nią wyznaczeni.

5) Co do powiatowych związków komunalnych na obszarze woj. południowych, to organa z wyboru dotychczas nie są na tym obszarze powołane, funkcjonującym natomiast w powiatowych związkach komunalnych organom tymczasowym, t. j. tymczasowej radzie powiatowej i tymczasowemu wydziałowi powiatowemu przysługują uprawnienia normalnych organów samorządu powiatowego z zastrzeżeniami, wynikającymi z pisma okólnego Min. Spraw Wewnętrznych z dn. 28.I.1930 r. Nr. SS. 4701/6 w sprawie tymczasowej organizacji samorządu powiatowego w 4-ch województwach południowych (Zb. zarządzeń Min. Spr. W. str. 1351). W szczególności tymczasowej radzie powiatowej w sprawach zaciągania pożyczek i ich konwersji przysługują kompetencje rady powiatowej w myśl § 24 ustawy krajowej z dn. 12.VIII.1866 o reprezentacji powiatowej i o ordynacji wyborczej powiatowej (Dz. U. Kr. Nr. 21). Do podpisania skryptu dłużnego uprawniony jest przewodniczący tymczasowego wydziału powiatowego łącznie z dwoma członkami tegoż organu.

6) Nawiązując do wyjaśnień, dotyczących miast, zwrócić należy uwagę na to, że przy komisariach rządowych w miastach ustanawiane są niekiedy rady przyboczne.

O ewentualnych uprawnieniach takich rad w sprawach finansowych np. o potrzebie zaciągnięcia przez komisarza rządowego opinii rady przybocznej w odnośnych sprawach decyduje władza nadzorcza, określająca stosunek komisarza rządowego do rady przybocznej. To samo dotyczy uprawnień kolegjalnych tymczasowych zarządów, ustanawianych przy komisarzy rządowych, zwłaszcza na obszarze woj. południowych.

7) Na obszarze woj. zachodnich powoływanie komisarzy rządowych w miastach nie jest ustawowo przewidziane i nie jest w praktyce stosowane; podobnie nie istnieje instytucja komisarzy w powiatowych związkach komunalnych, zagadnienie więc powyższe na tym obszarze nie istnieje.

TRYB EGZEKUCJI NALEŻNOŚCI PODATKOWYCH W WYPADKACH WNIESIENIA PRZEZ PODATNIKÓW PODAŃ O ROZŁOŻENIE NA RATY WZGLĘDNIIE ODROTCZENIE SPŁATY NALEŻNOŚCI.

Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 8 lutego 1932 r. L. D. V. 2525/1/32 wyjaśniło, że wniesienie

przez podatnika podania o udzielenie rat względnie odroczenia w spłacie należności podatkowej nie uzasadnia roszczenia podatnika o wstrzymanie kroków egzekucyjnych do czasu wydania decyzji na wniesione podanie, a tem samem o zwrot względnie niepobieranie kosztów egzekucyjnych w wypadku wdrożenia egzekucji.

POBIERANIE KOSZTÓW EGZEKUCYJNYCH.

Na zapytanie jednej z Izb Skarbowych Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 28 grudnia 1931 r. L. D. V. 12361/1/31 r. wyjaśniło, iż 5% opłatę od sumy zaległej, przewidzianą w art. 7 p. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o pobieranie od zaległości w podatkach bezpośrednich oraz w należnościach stemplowych kar za zwłokę, odsetek za odroczenie, tudzież kosztów egzekucyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 721) — za czynności organu egzekucyjnego, dokonane u płatnika w celu przymusowego ściągnięcia zaległości, obliczać należy zgodnie ze ścisłą interpretacją pojęcia zaległości (art. 1 tejże ustawy) od sumy zaległego podatku państwowego względnie opłaty skarbowej i podatku spadkowego i od darowizn wraz z dodatkami państwowymi, jak np. 10% dodatek do niektórych podatków i opłat stemplowych (ustawa z dnia 12 lutego 1931 r. — Dz. U. R. P. Nr. 16 poz. 82), dodatek kryzysowy do państwowego podatku dochodowego (ustawa z dnia 22 października 1931 r. — Dz. U. R. P. Nr. 99 poz. 760), oraz dodatkami, pobieranymi na rzecz niepaństwowych związków prawa publicznego.

Nie należy natomiast pobierać kosztów egzekucyjnych od przypadających od zaległości podatkowych kar za zwłokę względnie odsetek za odroczenie, które jako należności poboczne nie stanowią zaległości w rozumieniu art. 1 powołanej wyżej ustawy.

PODATEK DOCHODOWY OD DODATKU MIESZKANIO- WEGO FUNKCJONARJUSZY PAŃSTWOWYCH I SAMORZĄDOWYCH.

W ślad za zarządzeniem z dnia 22 listopada 1930 r. L. D. r. 6205/30 Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 30 grudnia 1931 r. L. D. V. 9180/2/31 r., na zasadzie ustępu drugiego art. 120 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 58 z 1925 r., poz. 411), odroczyło pod koniec roku 1932 pobieranie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego wypłacanego funkcjonariuszom państwowym i komunalnym.

Niedobrane na skutek powyższego zarządzenia kwoty podatku dochodowego zostaną we właściwym czasie umorzone w drodze art. 126 powołanej ustawy, jednocześnie zaś Ministerstwo Skarbu umorzyło podatek dochodowy, niedobrany z tego tytułu w roku 1930.

POSTULATY KUPIECTWA W ZAKRESIE DANIN I ŚWIADCZEŃ PUBLICZNYCH.

W dniu 18 marca r. b. odbyła się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, pod przewodnictwem Ministra Przemysłu i Handlu i przy udziale przedsta-

wicieli szeregu zainteresowanych ministerstw konferencja z licznie zebranych przedstawicieli związków i organizacyj kupieckich, konferencja w sprawie pomocy dla handlu.

W doraźnym programie ratunkowym dla kupiectwa, przedstawionym przez reprezentantów kupiectwa, poważne miejsce zajmuje zagadnienie ulg dla kupców w dziedzinie danin publicznych, w szczególności również danin komunalnych, oraz w dziedzinie świadczeń socjalnych.

Zdaniem kupców — należy przeprowadzić zasadnicze uporządkowanie wszelkich zaległości w zakresie świadczeń na rzecz Państwa i innych związków prawnopublicznych przez ich skonsolidowanie oraz ustalenie planu spłat, znaczne rozszerzenie ulg indywidualnych w stosunku do tych zaległości, wreszcie zastosowanie specjalnych ulg dla płatników punktualnych.

Wszelkie zaległości powstałe na dzień 1 stycznia 1932 roku w zakresie podatków — zarówno państwowych, jak i komunalnych — a także w zakresie opłat z tytułu ubezpieczeń społecznych, powinny ulegać częściowemu lub całkowitemu umarzaniu na podstawie indywidualnych podań bądź w stosunku do poszczególnych płatników, bądź w stosunku do specjalnie zagrożonych gałęzi handlu.

Redukcyj tych powinny dokonywać właściwe władze skarbowe przy współdziałaniu opiniodawczym Komitetu Ratunkowego Kupiectwa.

Płatnikom, którzy w miesiąc po ogłoszeniu ogłoszenia nie będą mieli żadnych zaległości w zakresie świadczeń na rzecz Państwa i innych związków prawnopublicznych, oraz którzy do końca 1932 r. zapłacą punktualnie, bez żadnych uchybień co do terminów, wszystkie bieżące należności z tytułu podatków państwowych i komunalnych oraz składek ubezpieczeniowych — należy przyznać premję w wysokości zaliczki na podatek obrotowy za grudzień r. b.

Jeżeli chodzi o egzekucję, to kupiectwo domaga się, aby w protokole sekwestracyjnym były ustalone przez sekwestratora podwójne ceny na zajmowane towary względnie inne ruchomości, a mianowicie: jego własne ceny szacunkowe — jak dotychczas — oraz ceny fakturowe na podstawie dowodów, okaza-

nych przez właściciela tych towarów bądź przedmiotów.

W indywidualnych wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie — na podstawie kwalifikacji, dokonanej przez Komitet Ratunkowy Kupiectwa i za zgodą organu egzekucyjnego oraz za zgodą dłużnika — stosować należy sprzedaż komisową towarów zasekwestrowanych na miejscu w przedsiębiorstwie, w którym dokonano sekwestru — na rachunek wierzyciela: związku prawnopublicznego.

Sprzedaż komisowa powinna odbywać się pod kontrolą wymienionego Komitetu z zachowaniem terminu prekluzyjnego, ustalanego indywidualnie w poszczególnych wypadkach i z sankcją odpowiednich rygorów karnych, zabezpieczających interes wierzycieli — po cenach, ustalonych przez projektowany Komitet na podstawie danych, zawartych w protokole sekwestracyjnym i z uwzględnieniem bieżących cen rynkowych (oraz za odpowiednią prowizją dla sprzedawców).

W razie niemożności zastosowania procedury wyżej przewidzianej zasekwestrowane towary lub też inne ruchomości powinny podlegać sprzedaży licytacyjnej w składach urzędowych (licytacje na miejscu w przedsiębiorstwach, w których dokonano sekwestru, powinny być wyłączone), względnie ofertowej sprzedaży przetargowej — po najwyższych cenach, zaoferowanych przez stojących do przetargu.

Organizację licytacji oraz przetargów (w składach urzędowych) poddać należy stałemu nadzorowi ze strony Komitetu Ratunkowego Kupiectwa.

Należy obniżyć: a) kary za zwłokę przy zaległościach z tytułu wszelkich podatków, z 18% na 12 procent w stosunku rocznym; b) odsetki za odroczenie przy zaległościach z tytułu wszelkich podatków i składek ubezpieczeniowych z 12% na 6% w stosunku rocznym; c) koszty egzekucyjne z 5% na 2%, przyczem koszty te nie powinny przekraczać w żadnym wypadku 500 zł. i powinny być pobierane tylko w razie istotnego dokonania czynności egzekucyjnej t. j. licytacji (samo doręczenie nakazu egzekucyjnego, względnie dokonanie zajęcia, nie może uzasadniać pobierania kosztów egzekucyjnych i powinno skutkować dla dłużnika jedynie drobne opłaty manipulacyjne).

MELJORACJE W POWIECIE KOLNEŃSKIM (WOJ. BIAŁOSTOCKIE).

Meljoracje rolne na terenie powiatu kolneńskiego rozpoczęto w roku 1928 i do 1932 r. objęto nimi około 10.000 ha bagien i gruntów podmokłych.

Wykonane roboty wyrażają się za ten czas w przekopaniu przeszło 80 klm. kanałów i rowów odwadniających, w tem 41.315 m. b. kanałów utrwalono płotkami faszynowymi i darniną, częściowo zaś samą darniną. Pozatem sporządzono projektów meljoracyjnych na obszar 4.150 ha. Wartość robót przedstawia się w sumie 517.470 zł., na co wydatkowano gotówką 87.060 zł., czyli 16,5%, reszta zaś t. j. 430.410 zł. stanowi wartość użytego do robót szarwarku.

Z POWIATU NIEŚWIESKIEGO (WOJ. NOWOGRÓDZKIE).

Wydział Powiatowy powiatu nieświeskiego, celem łatwiejszego ściągania, postanowił przekazać urzędowi gminnym wy-

miar i pobór specjalnej opłaty drogowej, wypłacając im tytułem wynagrodzenia za te czynności 4% od sum specjalnej opłaty drogowej, pobranej przez te urzędy gminne i wpłaconej do kasy Wydziału Powiatowego.

REGULACJE RZEK NA TERENIE POWIATU SIEDLECKIEGO (WOJ. LUBELSKIE).

Powiat siedlecki prowadził w 1931 r. regulację rzeki Biwca. Po zbadaniu stanu robót nad regulacją tej rzeki oraz prac meljoracyjnych na terenie powiatu, stwierdzono, że w okresie omawianym uregulowano 5.000 metrów bieżących koryta rzeki, wydobyto 12.000 m³ ziemi i oczyszczono dno rzeki na przestrzeni 6.300 metrów bieżących.

Na wzmiankowane roboty zużyto 3.940 dni szarwarkowych i 1.110 dni płatnych. Ogólny koszt robót wynosił 32.000 złotych.

GOSPODARKA DROGOWA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA TARNOPOLSKIEGO W 1930/31 R.

Ogólna długość dróg powiatowych na terenie woj. tarnopolskiego wynosi wraz z dojazdami kolejowemi: bitych 1.466,51 klm., gruntowych 2.790,96 klm. Długość tych dróg zmieniła się w porównaniu z rokiem 1929/30 o 15,45 klm. z powodu przebudowy takiej ilości dróg gruntowych na bite.

Na budowę dróg nowych wydziały powiatowe preliminowały kwotę 864.638 zł., wydały zaś 363.941 zł. zatem 42%. Na wszystkie roboty przy drogach bitych wydano razem 2.648.898 zł.

Dla dróg gruntowych wydatkowano na niższą służbę drogową 54.036 zł., na naprawę i przebudowę mostów i przepustów 32.340 zł., na uporządkowanie jezdni z wyrównaniem 18.453 zł., na profilowanie jezdni 3.182 zł., na wyźwirowanie jezdni 8.801 zł. — ogółem wydano na drogi gruntowe 116.812 zł. Na subwencje dla konserwacji i budowy dróg i mostów gminnych powiaty wydały łączną kwotę 39.609 zł. Ogółem wydatki drogowe powiatów wynosiły 2.805.317 zł., z czego z opłat drogowych pokryto 2.647.869 zł. z zaciągniętych pożyczek 115.448 zł., ze subwencji Skarbu Państwa 39.000 zł. oraz dotacji jednej gminy 3.000 zł. Na roboty konserwacyjne preliminowano 3.391.171 zł. zatem wykonano budżet w 78%. Ogólna suma drogowych budżetów powiatowych przewidywała kwotę 5.078.111 zł. wydano zaś ogółem 3.169.258 zł., czyli wykonano budżety średnio w 62%. Przeciętnie na 1 klm. dostarczo 57 m³ tłucznia, kilometr zaś utrzymania drogi bitej kosztował 1.808 zł., a gruntowej 560 zł. Co do dróg gminnych, to prócz zużytkowania wyżej wykazanych subwencji, wykonano szarwarkiem różnych robót drogowych na sumę 1.250.955 zł.

KURSY DLA RACHMISTRZÓW KAS POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWYCH.

W okresie od 22 lutego do 5 marca r. b. przy współudziale lubelskiego urzędu wojewódzkiego, pp. starostów i wydziałów powiatowych — urządzone zostały przez Państwowy Bank Rolny dwudniowe kursy dla rachmistrzów gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych w 6 miastach na terenie województwa.

Kursy te, które miały na celu usprawnienie działalności kas oraz sprawdzenie bilansów rocznych — odbyły się: 1) w dniu 22 i 23 lutego r. b. w Siedlcach przy udziale 47 słuchaczy, w tem z pow. węgrowskiego 11, siedleckiego 14, sokolowskiego 8, łukowskiego 12 i konstantynowskiego 2; 2) w dniach 24 i 25 lutego w Białej Podlaskiej przy udziale 32 słuchaczy, w tem z pow. białskiego 15, konstantynowskiego 10 i radzyńskiego 7; 3) w dniach 26 i 27 lutego w Chełmie przy udziale 40 słuchaczy, w tem z pow. hrubieszowskiego 20, chełmskiego 19 i włodawskiego 11; 4) w dniach 29 lutego i 1 marca w Zamościu przy udziale 28 słuchaczy, w tem z pow. zamojskiego 13, krasnostawskiego 4 i tomaszowskiego 11; 5) w dniach 2 i 3 marca w Lublinie przy udziale 34 słuchaczy, w tem z pow. lubelskiego 11, janowskiego 15 i lubartowskiego 8; 6) w dniach 4 i 5 marca w Puławach przy udziale 24 słuchaczy, w tem z pow. puławskiego 11 i garwolińskiego 13. Ogółem było słuchaczy 205.

Kursy obejmowały następujące przedmioty:

- 1) Zamknięcie roku obrachunkowego i sprawozdawczość na tle bilansów rocznych.
- 2) Formy zabezpieczeń kredytów i opłaty stemplowe.
- 3) Polityka kredytowa gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych i ich współpraca techniczna z Państwowym Bankiem Rolnym.
- 4) Akcja zwiększania kapitałów własnych gminnych kas, metody propagandy i zbierania wkładek oszczędnościowych.
- 5) Najważniejsze błędy organizacyjne i rachunkowe w gminnych kasach pożyczkowo - oszczędnościowych.

OŚWIATA POZASZKOLNA W POWIECIE BRASŁAWSKIM (WOJ. WILEŃSKIE).

Oświata pozaszkolna na terenie powiatu brasławskiego w roku budżetowym 1931/32 prowadzona była intensywnie o czem świadczą poniżej zamieszczone dane: trzystopniowych

kursów dla dorosłych było 60, o 974 słuchaczach szkół dla dorosłych, 4 o 57 słuchaczach, 3 kursy specjalne spółdzielczościowe o 75 słuchaczach, dobrze prosperujących świetlic 72, chórów 3 i 4-ro głosowych 23, publicznych bibliotek 16 o ogólnym księgozbiorze do 9.000 tomów. Ponadto jest zorganizowana powiatowa Centrala Bibliotek Publicznych o 8 kompletach.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY W SPRAWIE ULG DLA ROLNIKÓW.

Wobec ciężkiej sytuacji finansowej rolnictwa, Państwowy Bank Rolny postanowił zastosować szereg ulg dla swych dłużników.

Ulg udzielane dłużnikom, zamierza bank zastosować w trzech kierunkach: odroczenie spłaty zaległości, przedłużenie okresu spłaty pożyczek i obniżenia oprocentowania.

W szczególności w dziedzinie kredytów długoterminowych w listach zastawnych odraczane będą zaległości z tytułu rat, powstałe od 1 stycznia b. r. na czas do 30 kwietnia 1933, względnie 1 października 1934, w zależności od kategorii dłużników. Spłaty tych zaległości będą następnie rozkładane na warunkach możliwie dogodnych, przyczem odsetki zwłoki od odroczonej zaległości nie będą wogóle pobierane.

Obniżono narazie na rok bieżący oprocentowanie od pożyczek długoterminowych w zależności od kategorii dłużników, o 4 proc. względnie 2 proc. w stosunku rocznym, czyli o 2 lub 1 przy racie półrocznej.

Ponadto na życzenie dłużników, którzy zaciągnęli pożyczki w listach zastawnych na krótsze terminy, przedłużać się będzie okres spłaty tych pożyczek do 30-letniego okresu umorzenia.

Przy pożyczkach długoterminowych w obligacjach melioracyjnych zaległości z tytułu rat odraczane będą narazie do jesieni roku bieżącego, a w międzyczasie bank zbada możliwości płatnicze poszczególnych dłużników i zależnie od wyniku badań ustali ewentualnie dalsze prolongaty. Równocześnie przedłuża się okres trwania tych pożyczek z 15 na 18 lat w ten sposób, aby spłata kapitału rozpoczynała się o 3 lata później, niż to miało miejsce dotychczas.

Ponadto obniża się oprocentowanie tych pożyczek o 2 proc. za rok 1931 i narazie w racie płatnej 30 kwietnia b. r. przyczem w tejże racie część pożyczek zawarta na budżet odpływowy korzystać będzie z dalszych ulg.

W dziale pożyczek, udzielonych z funduszu administracyjnych Banku, spłaty zaległych należności zostały również odroczone na 2 lata a odsetki zwłoki od tychże pożyczek zostały darowane dla tych dłużników, którzy w latach 1932 i 1933 w terminie spłacali bieżące raty. Oprocentowanie w roku 1932 podlega obniżeniu dla pewnych kategorii pożyczkobiorców o 1 — 2 proc. w stosunku rocznym.

W dziedzinie kredytów krótkoterminowych bank będzie stosował jedynie indywidualne i wyjątkowe ulgi w zależności od sytuacji materialnej dłużników.

IZBY PRZEMYSŁOWO - HANDLOWE W SPRAWIE PROJEKTU USTAWY O RZEŻNIACH Z PRAWEM WYŁĄCZNOŚCI.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu przesłało Izdom Przemysłowo - Handlowym celem zaopiniowania projekt ustawy o rzeźniach z prawem wyłączności. Ustawa ma na celu wprowadzenie na całym obszarze państwa przepisów upoważniających gminy zarówno miejskie, jak i wiejskie do wprowadzenia przymusu uboju zwierząt wyłącznie w rzeźni, utrzymywanej przez daną gminę.

Przymus ma się rozciągać na wykonywanie w tej rzeźni ściśle określonych czynności związanych z ubojem oraz do wydawania zakazów przywożenia i sprzedaży mięsa, nie pochodzącego z rzeźni z prawem wyłączności.

Intencją przytoczonego projektu ma być ujednoczenie przepisów prawnych w tej dziedzinie oraz zapewnienie rzeźniom niezbędnych warunków sanitarnych w stopniu odpowiadającym nowoczesnym wymaganiom zdrowotności publicznej.

Większość Izby po rozpatrzeniu zaznaczonego projektu wypowiedziała się w zasadzie przeciw jego realizacji, uważa

go bowiem w istocie rzeczy za monopol faktyczny przyznać samorządom.

Jedną z Izb w ten sposób motywuje swoje negatywne stanowisko co do wspomnianego projektu: „Wątpliwą jest rzeczą, czy przekazanie wyłączności prowadzenia rzeźni gminom wpłynie przy obecnym stanie finansów komunalnych na podniesienie poziomu ich urządzeń, zwłaszcza, iż na ewent. zainteresowanie kapitału zagranicznego może liczyć kilka zaledwie większych miast, zapewniających mu należyte oprocentowanie i amortyzację. Jako przypuszczalne ujemne następstwo wprowadzenia w życie odnośnej ustawy Izba podniosła, że wskutek prawdopodobnego podwyższenia przez gminy opłat za ubój, nastąpi zwyżka cen mięsa nie tylko w rzeźniach z prawem wyłączności, lecz również i w rzeźniach, nie posiadających owego prawa. Podniesienie poziomu rzeźni udłoby się raczej skutecznie przez systematyczne stopniowanie środków dozoru weterynaryjnego i wprowadzenie przepisów o urządzeniach w takiej kolejności i zakresie, aby możliwość ich wykonania dostosowana była do wielkości rzeźni i potrzeb ludności.

Z WYDZIAŁU POWIATOWEGO WE LWOWIE.

W dniu 18 marca 1932 r. odbyło się posiedzenie Lwowskiego Wydziału Wojewódzkiego, na którym między innymi sprawami rozpoczęto prace nad zatwierdzeniem budżetów samorządowych na rok 1932/33.

Rozpatrzono budżety powiatowych związków komunalnych drohobyckiego, lwowskiego, gródeckiego i łańcuckiego, które zatwierdzono w globalnych kwotach dochodów i wydat-

ków zwyczajnych i nadzwyczajnych dla Drohobycza 815.800 zł., dla Lwowa 461.776 zł., dla Gródka 274.481 zł., dla Łańcuta 380.869 zł.

Wobec okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 5. 12.1931 r. Nr. 204, polecającego Związkowi Komunalnym redukcję budżetów w stosunku do r. 1930/31 o 30%, — redukcja ta przedstawia się następująco:

w powiecie drohobyckim	o kwotę 727.983 zł. czyli o 41%
„ lwowskim	o kwotę 436.966 zł. czyli o 49%
„ gródeckim	o kwotę 179.524 zł. czyli o 40%
„ łańcuckim	o kwotę 173.087 zł. czyli o 30%

Zważywszy, że akcja oszczędnościowa w gospodarce samorządowej na terenie Województwa Lwowskiego została początkową znacznie wcześniej i w roku ubiegłym poszczególne budżety zostały już częściowo skomprimowane, różnica w sumach globalnych z r. 1931/32 i 1932/33 w poszczególnych budżetach jest oczywiście mniejsza niż w stosunku do budżetów z r. 1930/31. Wszystkie rozpatrzone na Wydziale Wojewódzkim budżety cechuje duża oszczędność i rzeczowe opracowanie, przyczem poszczególne dochody zostały preliminowane bardzo ogólnie przez co zalecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o urealnieniu budżetów zostało osiągnięte w znacznym stopniu.

Również w miarę możliwości obniżono stawki danin komunalnych celem odciążenia płatników tych danin.

Jednocześnie Wydział Wojewódzki uchwalił własny budżet na rok 1932/33 o globalnej kwocie 31.000 zł., który w stosunku do roku poprzedniego został zmniejszony o kwotę 17.000 zł. czyli o 35%.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 5. IV. 1932)

1 dol. St. Zjedn.	— 8.93 zł. — 8.89 zł.
100 frank. szwajc.	— 172.87 — 173.73 zł.
1 funt. szterl.	— 33.57 — 33.89 zł.
100 frank franc.	— 35.15 zł. — 35.25 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 5. IV. 1932 r.)

4 proc. pożyczka inwestycyjna 95.00 zł. 3 proc. pożyczka państw. budowl. 38.35 zł. 4 proc. państwowa pożyczka premjowa dolarowa zł. 49.90, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w złocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. w zł. w złocie = 161.68 złotych obieg.) 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w złocie = 161.68 złotych obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83.25 zł. 4½ proc. Listy Zastawne Ziemskie — 42.00 zł. 8½ proc. obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. — 93 zł.

4½ proc. Listy Zastawne m. Warszawy 40.00 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 62.50, 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 55.00 8½ proc. Listy Zastawne m. Łodzi 60.75 zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 53.50, 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 55.60, 8½ proc. L. Z. m. Kielc 52.00 Akcje Banku Polskiego 85.00 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania)

W dn. 5. IV. 1932 r. Warszawa:

Zyto	26.25 — 27.00 zł.
Pszonica	28.00 — 29.00 zł.
Jęczmień	23.50 — 24.00 zł.
Owies	24.00 — 27.00 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 21. III. 1932 r. Warszawa)

Mleko niezbiernane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.35 zł. Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 4.20 zł., mleczarskie deserowe II gat. 3.40 zł., mleczarskie solone 4.00 zł., oselkowe 2.80 zł.

Ceny masła w detalu rozumieją się o 15 % więcej cen hurtowych Jaja świeże za sztukę 0.12 zł.

Kupujcie wyłącznie wyroby krajowe!

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: Gminna Kasa Pożyczkowo - Oszczędnościowa w Zadwornej gm. Tuliszków pow. Konińskiego zapytuje:

1) Czy w myśl obowiązujących przepisów można przyjmować — wydawać pożyczki na weksle in blanco?

Chodzi o to, że z weksłami wypełnionymi Kasa ma trudności przy nieterminowej spłacie, gdyż jako miejsce płatności weksła zazwyczaj podaje się lokal Kasy, a ponieważ ten znajduje się we wsi Zadwornej, więc miejscowy urząd pocztowy odmawia protestowania weksli i trzeba jeździć do notariusza w Koninie, co znacznie podraża koszty protestu. Natomiast w wypadku posiadania weksła in blanco można w razie niewykonania podać miejsce płatności „Urząd Pocztowy w Tuliszkowie“. Również przy odroczeniach nie potrzeboby zmieniać weksła, jako to czynią w miejscowej Kasie Stefczyka.

2) Dwa razy do roku Kasa przedstawia władzy wykazy statystyczne, dotyczące Kasy podług załączonego wzoru, przyczem ma wątpliwość, czy w kolumnie XI „suma bilansowa“ podawać sumy z zestawień rachunkowych (wzór Nr. 10) z kolumn „obroty z bilansem otwarcia“, czy też rubryk „pozostałość“.

3) Czy stempel i pieczętka nasza odpowiadają wymogom przepisów, czy też pieczętka winna brzmieć: „Gminna Kasa Pożyczkowo - Oszczędnościowa gminy Tuliszków pow. Konińskiego“.

Odpowiedź: 1) Wekslem in blanco nazywamy w myśl art. 122 ustawy o opłatach stemplowych pismo, zawierające oprócz nazwy „weksel“ jedynie podpisy wystawcy lub wystawcy i poręczycieli albo żyrantów. Jeżeli w piśmie takim albo w piśmie, posiadającym jeszcze inne cechy weksła, lecz niewymieniając sumy wekslowej wpisano następnie sumę wyższą od tej, która odpowiada uiszczonej opłacie, to zostanie wymierzona podwyżka stemplowa; podwyżka nie zostanie wymierzona, jeżeli we właściwym terminie uiszczono tytułem opłaty stemplowej 30 zł., a przed wpisaniem sumy wekslowej dopłacono kwotę, uzupełniającą opłatę do wysokości odpowiadającej sumie wekslowej.

Weksel, o którym mówi pismo Kasy, nie jest wekslem in blanco, ponieważ w myśl wymagań art. 1 prawa wekslowego z dn. 14.XI. 1924 r. będzie on częściowo wypełniony datą wystawienia, sumą, zleceniem zapłaty i miejscem płatności, dlatego weksel taki, w myśl art. 2 tejże ustawy jest wekslem bez oznaczenia terminu płatności i płatny jest za okazaniem.

Ponieważ tenże art. 2 w ostatnim ustępie mówi:

„Kto umieścił podpis na dokumencie, który nie zawiera wszystkich cech weksła trasowanego, odpowiada wekslowo, chyba że udowodni, że dokument później wypełniono niezgodnie z jego wolą“ dla uniknięcia możliwych sporów, Kasa w wypadku przyjmowania weksli bez oznaczenia terminu płatności, powinna brać łącznie z wekslem deklarację pożyczkobiorcy wystawiającego weksel, upoważniając Kasę do wypełnienia tego weksła w terminie płatności pożyczki i podpisaną przez niego i poręczycieli.

Ponieważ Kasa pragnie stosować weksle bez oznaczenia terminu płatności tylko celem ułatwienia sobie zachowania ustawowych terminów dla oprocentowania weksli, można na przyszłość uniknąć tego bądź co bądź więcej skomplikowanego sposobu wystawiania weksli „bez oznaczenia terminu płatności“ i deklaracji przez wpisywanie na wekslu jako miejsca jego płatności Urzędu Pocztowego w Tuliszkowie, jak tego wymaga powyższy Urząd.

Jednak wszystkie urzędy pocztowe na obszarze Rzeczypospolitej obowiązane zasadniczo przyjmować weksle do inkasa, bez względu na miejsce ich płatności, a następnie w razie niewykupienia weksła w terminie, urząd posiada prawo stwierdzenia niewykupienia weksła, co prawo uznaje za równoznaczne z protestem notarialnym.

Potrzeba zamiany weksła z wystawioną datą płatności przy odroczeniach (prolongatach) odpadnie, jeżeli Kasa będzie stosować jedyną właściwą i zdrową zasadę, częściowej, choćby najmniejszej spłaty pożyczki, przy udzielaniu prolongaty na pozostałą część pożyczki. Wówczas wystarczy zaznaczyć na tymże wekslu drugostronnie sumę dokonanej spłaty i stwierdzić spłatę podpisem skarbnika, a weksel taki w myśl art. 38 ustawy wekslowej nie utraci swych prerogatyw, o ile na resztę sumy będzie w terminie zaprotestowany.

2) Wykaz statystyczny rozsyłany przez władze nadzorcze Kas obejmuje w kolumnie XI „Sumę bilansową“ netto t. j. według zapisów w rubryce „Pozostałość“ wzoru zestawienia miesięcznego Nr. 10.

3) Stempel firmowy Kasy w myśl prawa handlowego winien podawać siedzibę Kasy, a następnie dla orientacji okręg administracyjny, w tym wypadku gminę i powiat. Dlatego stempel Kasy brzmiały: „Gminna Kasa Pożyczkowo - Oszczędnościowa w Zadwornej gminy Tuliszków powiatu Konińskiego“ jest prawidłowy. Gdyby nazwa siedziby Kasy pokrywała się z nazwą gminy, stempel Kasy może nie wymieniać powtórnie nazwy gminy.

D.

2. Pytanie: Wójt gminy Ulan zapytuje, czy dozór szkolny gminy miał prawo zawrzeć umowę z właścicielem domu na wynajęcie lokalu na szkołę na lat 5 z opłatą komornego dwukrotnie wyższą, aniżeli ustanowiona była w budżecie gminy, oraz — jakie są konsekwencje takiej umowy.

Odpowiedź: Zarówno z art. 11 ustawy z dn. 17.II.1922 r. (Dz. Ust. Nr. 18, poz. 143), jak i z art. 1 ustawy z dn. 17.II.1922 r. (Dz. Ust. Nr. 18, poz. 144), wynika, że troska o pomieszczenie dla szkół należy do gminy. W myśl art. 15 pierwszej z wymienionych ustaw gmina jest obowiązana dostarczyć w oznaczonych przez radę szkolną powiatową terminach do rozporządzenia organu samorządu szkolnego w gminie funduszów na założenie i utrzymanie szkół w **granicach zatwierdzonego budżetu**. Obowiązek dokonywania odpowiednich wydatków szkolnych gminy **zgodnie z budżetem** wkładał na dozór szkolny również art. 54 Przepisów tymcz. dla szkół elementarnych w Król. Pol.

Z powyższego wynika, że dozór szkolny na własną rękę i niezgodnie z budżetem nie miał prawa zawierać umowy o najem lokalu dla szkoły, gmina nie ma obowiązku ponoszenia w związku z tem wydatków większych, aniżeli przewidziane w budżecie, a odpowiedzialność z powodu niedotrzymania umowy wobec właściciela lokalu szkolnego spada na członków dozoru szkolnego, którzy umowę zawarli.

3. Pytanie: Urząd gm. Rzekuń zapytuje, czy za wymiar i pobór na rzecz gminy opłaty od umów o przeniesienie własności nieruchomości może Wydział Powiatowy obciążyć gminę z tego tytułu pewnymi kosztami i o ile tak, to w jakiej wysokości i na jakiej zasadzie prawnej.

Odpowiedź: Sprawę opłat od umów o przeniesienie własności nieruchomości reguluje art. 13 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom., nowelizowany już kilkakrotnie (ostatnio ustawą z dn. 17.III b. r., Dz. Ust. Nr. 25, poz. 223). Z artykułu tego wynika niewątpliwie, iż gmina otrzymać ma od wydziału pow. połowę otrzymanych przezeń opłat — bez ponoszenia na rzecz wydziału jakichkolwiek kosztów z tego tytułu. Obecnie opłaty te są pobierane w formie dodatków do odpowiednich opłat stemplowych i organa, które je pobierają, potrącają z nich 2% przed odesłaniem do wydziału powiatowego, który z należnej gminie połowy na rzecz swoją nie już potrącać nie może.

4. Pytanie: Urząd gminy Kozienice zapytuje, czy przypadający na rzecz gminy podatek wojskowy można ściągnąć z ojca płatnika, jeżeli płatnik nie posiada własnego majątku, lecz pracuje w gospodarstwie ojca.

Odpowiedź: Za podatek wojskowy, wymierzony danej osobie, odpowiada jedynie ta osoba swoim własnym majątkiem; z ojca płatnika podatek ten ściągnięty być nie może. Jeżeli płatnik nie może w tej chwili zapłacić, należy z wyegzekwowaniem podatku poczekać do czasu uzyskania przezeń odpowiedniego majątku, bacząc przytem, aby należność nie uległa przedawnieniu w myśl art. 1, pkt. XIX, noweli z dn. 17.III.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 223).

5. Pytanie: P. J. S. zapytuje, czy służba biurowa, spędzona w biurze powiatowym podczas okupacji niemieckiej, podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl § 46 statutu wzorowego o zaopatrzeniu emerytalnem pracowników komunalnych.

DO

PRENUMERATORÓW TYGODNIKA „Samorząd” i ODBIORCÓW Sam. Inst. Wyd.

Zwracamy się tą drogą do PP. Prenumeratorów i Odbiorców naszych wydawnictw i druków z prośbą, ażeby przy przysłaniu należności za prenumeratę, wydawnictwa lub druki wyszczególniali na odwrocie blankietu P. K. ( ) lub przekazu pocztowego, za co daną należność wpłacają.

Nadto prosimy WYDZIAŁY POWIATOWE, które zamawiają u nas wydawnictwa i druki następnie wydawnictwa te rozsyłają do gmin, położonych na swym terenie a należność za druki i wydawnictwa gminy przesyłają bezpośrednio do nas, — ażeby zakomunikowały gminom, by przy przesyłaniu należności powoływały się na odnośny Nr. rachunku Samorządowego Instytutu Wydawniczego.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Odpowiedź: Służba, o której mowa w pytaniu, miała niewątpliwie charakter służby państwowej, jako taka więc podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej — w wymiarze 65% czasu jej trwania.

6. Pytanie: Pomocnik sekretarza gm. Klukowo zapytuje, czy pracownikowi, który pracował we dworze ziemskim jako kowal przez lat 25, w czasie wypowiedzenia mu pracy należy się odszkodowanie i jakie oraz na jakich ustawach jest to oparte.

Odpowiedź: Stosownie do art. 10 rozp. Prez. R. P. z 16.III.1928 r. (Dz. Ust. Nr. 35, poz. 324) obowiązuje wypowiedzenie dwutygodniowe i przy zwolnieniu po takim wypowiedzeniu nie się robotnikowi nie należy; przy zwolnieniu bez wypowiedzenia należy się odprawa w wysokości wynagrodzenia za dwa tygodnie (art. 11).

7. Pytanie: Urząd gminy żodziskiej zapytuje:

1) czy Wydział Pow. ma prawo zmienić uchwałę Rady gminnej w sprawie szarwarku i ustalić inne stawki opłat za robocizną pieszą i konną, aniżeli były ustalone w uchwale,

2) czy nadwyżka budżetowa z ubiegłego okresu budżetowego może być przez Radę gm. przeznaczona — w drodze virement — na pokrycie przekroczonych wydatków działu II budżetu z tegoż ubiegłego okresu budżetowego.

Odpowiedź: 1) Stosownie do art. 31 ustawy drogowej (Dz. Ust. z r. 1921 Nr. 6, poz. 32) uchwała rady gminnej, ustanawiająca ekwiwalent pieniężny świadczeń drogowych w naturze (t. zw. szarwarku), podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej. Formalnie zatem wydział pow. w danym przypadku nie miał prawa zmienić uchwały rady gminnej i ustalić wysokości ekwiwalentu świadczeń naturalnych w opłatach, miał jednak prawo zatwierdzenie uchwały **uzależnić** od wprowadzenia do uchwały **zastrzeżonych** przez siebie zmian. O ile rada gminna nie uznaje tych zastrzeżeń za słuszne, może się odwołać do wojewody.

2) Virement może być dokonywane tylko w ciągu realizowania budżetu, nie może być o niem mowy w stosunku do budżetu danego okresu obrachunkowego po upływie tegoż okresu. Cel, do którego Urząd gminy zmierza, może natomiast znaleźć swój wyraz w preliminarzu budżetowym na następny rok budżetowy — w formie, zależnej od sposobu zamknięcia roku poprzedniego; wskazówki w tym względzie dają §§ 48 i 49 instrukcji budżetowej.

8. Pytanie: Urząd gminy Domaczewo zapytuje:

1) czy jest obowiązany wypłacić pracownikowi odszkodowanie za niewykorzystany urlop wypoczynkowy w latach 1923 — 1925,

2) czy pracownikowi, który w r. 1925 zwolniony został bez wypowiedzenia stosunku służbowego i bez odprawy należy się obecnie ta odprawa,

3) czy pracownik, który przez przeszło 3 lata opłaca składkę do Kasy Chorych, a nie korzystał dotąd z żadnych świadczeń ze strony Kasy, może się ubiegać o jakąkolwiek z tego tytułu gratyfikację ze strony Kasy Chorych.

Odpowiedź: 1) W myśl orzecznictwa Sądu Najwyższego (Zb. Orz. Zgr. Og. Nr. 3/28 oraz Zb. Orz. Izby I Nr. 54/28), interpretującego przepisy ustawy o urlopiach z r. 1922 (Dz. Ust. Nr. 40, poz. 334), prawo pracownika do urlopu rozpoczyna się z początkiem danego roku kalendarzowego i wygasa z końcem tegoż roku. Prawo to stanowi swoiste świadczenie społeczne na korzyść pracownika, wprowadzie obciążające swym kosztem bezpośrednio pracodawcę, lecz z istoty swej polegające właśnie i wyłącznie na zapewnieniu pracownikowi, ze względów zdrowotnych i kulturalnych, corocznego wypoczynku od pracy, wcale zaś nie kwalifikujące się do traktowania go jako źródło dodatkowego za ten czas zarobku.

Jeśliby znowuż w sprawie tej opierać się na analogji z przepisów, dotyczących funkcjonarjuszów państwowych, to znowuż należy stwierdzić, że według ustawy o państwowej służbie cywilnej nie należy się urzędnikowi wogóle żadne wynagrodzenie za niewykorzystany urlop, a jedynie — w miarę możliwości — może być w roku następnym wykorzystany urlop, niewykorzystany w roku poprzednim.

2) W myśl art. 41 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16.III.1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323) skarga o odprawę z tytułu zwolnienia ze służby bez wypowiedzenia przedawnia się po upływie 6 miesięcy; w danym przypadku zatem nastąpiło przedawnienie.

3) Ustawa o Kasach Chorych (Dz. Ust. z r. 1920, Nr. 44, poz. 272) nie przewiduje dla członków Kas Chorych żadnych innych świadczeń poza świadczeniami na wypadek choroby. System ubezpieczeń społecznych polega zresztą właśnie na tem, że członkowie, nie potrzebujący świadczeń ze strony instytucji ubezpieczeniowej, płacą za tych członków, którzy biorą z instytucji więcej, aniżeli jej dają w postaci składek.

Nadesłane

Jak należy budować na wsi ku własnemu pożytkowi
i zgodnie z ustawą budowlaną.

Pod powyższym tytułem został wydany wyjątkowo cenny i bardzo na czasie, podręcznik p. Zygmunta Racięckiego z zakresu budownictwa wiejskiego *). Sam tytuł broszury wskazuje na to, że autor położył szczególny nacisk na spopularyzowanie Ustawy Budowlanej — i należy mu oddać sprawiedliwość, cel osiągnął w zupełności.

Zanim przystąpię do oceny powyższej książki, pozwolę sobie pokrótce naszkicować samo zagadnienie budownictwa wiejskiego. Otóż za wyjątkiem b. zab. pruskiego, sprawa budownictwa wiejskiego stoi w całej Polsce na wyjątkowo niskim poziomie, który wyraża się 1) w niedostosowaniu budynków do zadań gospodarki wiejskiej, 2) w wadliwej technice wykonania samych budowli. 3) nieumiejętnym i wadliwym wykorzystaniu materiałów budowlanych, 4) w zbyt ciasnym i chaotycznym rozplanowaniu zabudowań.

Jeżeli chodzi o niedostosowanie budynków do zadań gospodarki wiejskiej, to w pierwszym rzędzie należy wskazać na budynki mieszkalne i hodowlane, które są chłodne, ciemne, wilgotne, za niskie i za małe oraz inne zabudowania, które są źle rozplanowane, źle wykorzystane, nie odpowiadają zadaniom magazynowania w porze letniej względnie zimozej i t. d.

Pod względem technicznego wykonania budowli sprawa przedstawia się może jeszcze gorzej, tak naprz. majster wiejski, a tem bardziej budujący się rolnik, nie wie, jak zapobiedz zawilgotnianiu budynków, co znacznie wpływa na ich szybsze zużycie się; zupełnie nie orientują się, jak należy budować piece i kominy, czego wynikiem jest blisko 25% ogółu pożarów i t. d.

Następnie źle stoją sprawy z materiałami używanymi do budowy. Wieś najchętniej używa takich materiałów jak drzewo i słoma, przede wszystkim jako tradycyjnych, jako jedne z tańszych, najcieplejszych i najłatwiejszych w użyciu. Wszakże w stanie, w jakim są one używane, mają dwie duże wady: są one wyjątkowo łatwopalne a zarazem szybko niszczejące. W tym rozdziale naszego budownictwa wiejskiego brak tedy umiejętności izolowania materiałów łatwopalnych od ognia oraz od niszczących wpływów zewnętrznych. Wogóle zaś wieś nasza w bardzo małym stopniu i to nieudolnie, użytkuje takie materiały budowlane, jak glina, kamień, piasek i cement.

Jednakże najfatalniejsze skutki wywiera na całokształt życia wiejskiego zbyt ciasne i chaotyczne zabudowanie siedlisk poszczególnych gospodarstw, jak też całych wsi i miasteczek — ogień, zarazy i pomory, swary, złodziejstwa i bezwład gospodarczy.

Wszystko wymienione powyżej składa się na to, że zabudowania wiejskie są antihigieniczne (o ile chodzi o mieszkalne i hodowlane), mało wydajne w produkcji, kosztowne w eksploatacji, gdyż wymagają szybszej i wyższej amortyzacji oraz wyższych kosztów ubezpieczenia.

Podniesienie się poziomu budownictwa wiejskiego w naszych warunkach bodajże jest w większym stopniu zależne od podniesienia się poziomu wiedzy z zakresu budownictwa w społeczeństwie niż jego stanu materialnego; — przecież wieś buduje się i przebudowuje się stale, więc środki na to jakie takie są, lecz jakość wykonania świadczy o tem, że ani

sam budujący się rolnik, ani majster wiejski, ani też urzędnik gminny nie mają pojęcia o najprymitywniejszych zasadach budownictwa ogólnego, wiejskiego w szczególności, jak też i wymagań ustawy budowlanej.

W tych warunkach podręcznik p. Z. Racięckiego — zgodny w swych poradach technicznych z wymaganiami ustawy budowlanej i produkcji rolnej, zwarty w treści i bardzo tani, — będzie wprost deską ratunku dla wsi: 1) przede wszystkim znajdzie się w codziennym użytku urzędnika gminnego przy kontroli i poradach w sprawach budownictwa, 2) będzie encyklopedją dla majstra wiejskiego, 3) o p i e k u n e m i doradcą budującego się przed nieraz świadomym partactwem tegoż majstra. Najważniejszym jest to, że autor zna zagadnienie nie tylko od strony techniki budownictwa wiejskiego, lecz również obznajmiony jest wprost świetnie z potrzebami i wątpliwościami ludności wiejskiej w tej dziedzinie, którą to wiedzę nabył, wykładając przez szereg lat na lotnych kursach budownictwa wiejskiego urządzanych dla majstrów wiejskich, ludności budującej się i uczniów szkół rolniczych.

Na tych kursach praca polegała nie tylko na samym wykładzie podług planu ułożonego przez prelegenta, lecz i na odpowiadaniu na niezliczoną ilość bardzo konkretnych pytań. Słowem każde zdanie w wymienionym podręczniku jest odpowiedzią na setkę pytań.

Język autora jasny i zrozumiały w zupełności panuje nad trudnościami opisu technicznych fragmentów budownictwa, nie pozostawiając w czytelniku żadnych wątpliwości. Ponadto wieśniakowi, nie zbyt wiele obytemu z budownictwem, uplastyczniają każdą rzecz wyjątkowo rzetelnie opracowane rysunki.

Warunkiem powstania budowli, użycia tych lub innych materiałów, tej czy innej konstrukcji jest ostatecznie koszt użytego materiału i robocizny, to też autor, omawiając kolejno elementy budowli, z reguły podaje orientacyjne ceny dla poszczególnych materiałów łatwiejszych do pozyskania w danych warunkach miejscowych.

Szczególną uwagę zwrócił p. Z. Racięcki w swym podręczniku na warunki bezpieczeństwa ogniowego, jednak praca nie nosi charakteru jednostronnego, gdyż uwzględniono w niej również wyczerpująco warunki jaknajlepszej konserwacji budynków oraz zdrowotności ludzi i inwentarza żywego.

Praca napisana jest nie tylko ze znajomością rzeczy lecz również i z jej umiłowaniem: autor nie tylko ilustruje ustawę budowlaną lecz stara się ją wyłożyć tak, aby każdy zrozumiał, że ta ustawa jest stworzona i wydana właśnie ku pożytkowi każdego poszczególnego obywatela — i to autorowi udało się w zupełności.

Niewątpliwie podręcznik p. Z. Racięckiego znajdzie bardzo szerokie rozpowszechnienie za jego zwarte, trafne i jasne ujęcie przedmiotu, ale nie ostatnią w tem rolę odegra wyjątkowo niska cena broszury — 1 złoty.

Na zakończenie pozwolę sobie zwrócić się do p. Z. Racięckiego, który jak widać z pracy, ma praktykę w dziedzinie budownictwa wiejskiego, z prośbą, aby jako następną pracę wydał album szkiców i rysunków poszczególnych rodzajów budynków wiejskich oraz całych zagród potraktowanych z punktu widzenia racjonalnego budownictwa wiejskiego.

J. Pikiel.

*) Zygmunt Racięcki. Jak należy budować na wsi ku własnemu pożytkowi i zgodnie z ustawą budowlaną, str. 66 z 56 rysunkami, cena 1 zł. Warszawa 1932. Nakładem Państwowego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych.

Prof. Karol Adamiecki: Nauka organizacji i jej rola w życiu gospodarczym. Nakład Instytutu Naukowej Organizacji przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Warszawa, 1932 r. Stron 70.

Komunikaty

GDZIE ZDOBYĆ WYKSZTAŁCENIE TECHNICZNE I POSADĘ?

Z dniem 21 marca r. b. rozpoczęto przyjmowanie kandydatów do Państwowej Szkoły Teletechnicznej (Telegraficzno-Telefonicznej) w Warszawie.

Kandydaci do tej Szkoły winni mieć odbytą lub załatwioną służbę wojskową, a nieprzekroczone 30 lat życia oraz posiadać świadectwa z ukończenia przynajmniej 6 klas szkoły średniej z prawami państwowymi.

Wszyscy kandydaci poddawani są egzaminowi konkursowemu z matematyki w zakresie 6-ciu klas gimnazjalnych.

Od wyniku tego egzaminu uzależnione będzie skierowanie kandydata na 3-miesięczną przedwstępną praktykę przy budowie i remoncie linii telegraficzno - telefonicznych w charakterze zwykłego robotnika z płacą 2/3 dniówki robotnika niewykwalifikowanego.

Zachowanie się oraz zdolność i sprawność w pracy, wykazane podczas praktyki, zdecydują o ostatecznym przyjęciu kandydata do Szkoły Teletechnicznej.

Nauka w Szkole trwa 2 lata, przyczem w czasie letnich miesięcy słuchacze odbywają dalszą praktykę.

Nauka na kursie bezpłatna. Na otrzymanie zasiłku podczas pobytu w Szkole liczyć nie należy. Przy Szkole jest bursa, z której mogą korzystać kandydaci z prowincji najbardziej potrzebujący mieszkania. Jednakże podczas zdawania konkursowego egzaminu Szkoła żadnego mieszkania, ani noclegu przybyłym na egzamin nie daje, jak również nie zwraca żadnych wydatków związanych z przyjazdem do Warszawy na egzamin.

Po ukończeniu Szkoły i złożeniu egzaminu z dodatnim wynikiem, absolwenci mogą otrzymać stanowiska techników XI st. sł. państwowego telegrafu i telefonu. Dalsze awansowanie uzależnione jest od zdolności i sumienności w pełnieniu służby.

Podania o przyjęcie do Szkoły należy składać do dn. 1-go maja r. b. do Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Warszawie, Wydział Telegraficzno - Telefoniczny z dołączeniem: świadectwa szkolnego w oryginale, metryki urodzenia, świadectwa moralności i poświadczenia obywatelstwa polskiego, wydanych przez Starostwo Powiatowe, świadectwa o stanie zdrowia wydanego przez lekarza powiatowego, dowodu wojskowego i fotografii, formatu używanego do dowodów osobistych, poświadczoną przez władzę administracyjną.

Po cenie niższej są do nabycia pozostałe oprawne roczniki:

„Samorządu“ r. 1928 — zł. 30.—	„Oszczędności“ r. 1928 — zł. 25.—
„ 1929 — „ 30.—	„ 1929 — „ 25.—
„ 1930 — „ 30.—	„ 1930 — „ 25.—
„ 1931 — „ 30.—	„ 1931 — „ 25.—

W SAMORZĄDOWYM INSTYTUCIE WYDAWNICZYM

WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13 m. 15

POŚREDNICTWO PRACY.

Długoletnia pracownica oświatowa na terenie powiatów w b. Kongresówce, Wileńszczyźnie, Pomorza i woj. Nowogródzkiem podejmuje się przeprowadzania kursów lotnych wychowania obywatel-

skiego dla wszystkich towarzystw istniejących na terenie powiatów. Warunki przystępne do umowy. Adres: Baranowice, ulica Szosowa Nr. 99, Stefania Bojarska.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SP. Z O. O. W WARSZAWIE

P O L E C A

WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI SAMORZĄDOWEJ I KOMISY:

	Cena		Cena
1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej“. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem..	zł. 4.—	27. Kalendarz Samorządowy (siedem tomów)	
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce“	„ 1.20	Na r. 1926	„ 1.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II	„ 14.—	Na r. 1927	„ 2.—
4. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. III	„ 14.—	Na r. 1928	„ 2.—
5. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. IV	„ 25.—	Na r. 1929	„ 2.—
6. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. V	„ 18.—	Na r. 1930	„ 3.—
7. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“	„ 0.50	Na r. 1931	„ 5.—
8. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“..	„ 0.50	Na r. 1932	„ 7.—
9. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“	„ 0.50	28. „Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy“	„ 2.—
10. Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej“ nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego	„ 7.—	29. „Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.)“	„ 0.50
11. „Z zagadnień samorządu“	„ 2.—	30. S. Głiszczyński: „Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyjskim“	„ 1.—
12. Inż. Józef Ćwikiel: „Znaki Drogowe“	„ 3.20	31. K. Windakiewicz: „Prawo o związk. międzykomunalnych“	„ 5.—
13. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“	„ 1.50	32. Inż. A. Zaleski: „Drzewa przy drogach“	„ 3.—
14. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie)	„ 3.—	33. „Zagadnienie organizacji oszczędności“. (Zbiór referatów, wygłosz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.), cz. I	„ 5.—
15. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowie na polu popierania sadownictwa“	„ 1.50	34. „Zagadnienie organizacji oszczędności“, cz. II	„ 2.50
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia). Wyzerpane, nowe wyd. w oprac.	„ 5.—	35. Polak Tadeusz: „Pomoc kredytowa“	„ 2.75
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich“ ..	„ 5.—	36. Inż. W. Marzec: „Administracja i organizacja robót“	„ 12.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych. (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.)	„ 2.50	37. Smerek: „Banki Komunalne w Polsce“	„ 2.50
19. St. Podwiński: „Biblijografia literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“	„ 3.—	38. B. Markowski: „Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach“	„ 2.50
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“	„ 2.—	39. Achilles Rosenkranz: „Opłaty stemplowe, wiążące się z działalnością K. K. O.“	„ 2.—
21. St. Podwiński: Tabelaaryczne zestawienie organizacji sam. terytorj.	„ 1.20	40. S. Woyzbun: „Historja bankowości“	„ 2.—
22. St. Podwiński: Wskazówki dla inspektorów samorządu gminnego	„ 3.—	41. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w opracie	„ 10.—
23. St. Tomaszewicz: „Zarys zasad naukowej org. pracy“	„ 6.—	42. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz.	„ 5.—
24. Kowalczewski: „Stan mieszkań służby folwarcznej“	„ 1.50	43. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz.	„ 1.20
25. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“	„ 3.50	44. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“	„ 5.—
26. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików Powiatowych		45. J. Długokęcki: „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności“	„ 1.20
w roku 1925	„ 1.—	46. B. Brodowski: „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce“	„ 6.50
w roku 1926	„ 2.—	47. K. Tokarski: „Wskazówki dla meldujących się“	„ 0.60
w roku 1927	„ 2.—	48. A. Szczepański: „Ankieta rejestracyjna ludności“	„ 0.30
		49. B. Bagiński: „Meljoracja w pow. Chełmskim“ ..	„ 5.—
		50. S. Maltze i W. Feist: „Wskazówki dla urzędów gminnych o prowadzeniu ewidencji koni“	„ 3.—
		51. J. Roziecki: „Podręcznik dla K. K. O.“	„ 12.—
		52. K. Prökl: „O zakładach leczniczych“	„ 6.—
		53. Dr. E. Wisenberg: „Koszty leczenia w szpitalach b. zab. rosyjskiego.	„ 6.—
		54. Fr. Sedlaczek: „Biblijografia dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930)	„ 2.—
		55. S. Woyzbun: „Giełda, przeszłość, organizacja obecna, obroty i t. d.“	„ 8.50

Uwaga: przyjmujemy wszelkie zamówienia na książki i czasopisma.

Przyjmujemy zamówienia na pomoce biurowe i materiały piśmienne.

Zamówienia kierować:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.

ul. Świętokrzyska 13.

czas. 13458/14/15

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie

WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13. TELEFON 442-63.

Konto czekowe w P. K. O. 1520,

w Polskim Banku Komunalnym 479.

Posiadamy stale na składzie i polecamy swoim odbiorcom podręcznik J. Długokęckiego i skompletowane druki dla Szkolnych Kas Oszczędności w stanie luźnych arkuszy i zbroszurowane:

J. Długokęcki „Jak zakładać i prowadzić szkolne Kasy Oszczędności”	Zł.	1.20
1. Regulamin I dla S. K. O. w szkołach powszechnych . . . . . za 100 szt.	„	5.00
2. „ II „ „ w szkołach średnich . . . . . „ „ „ „	„	5.00
3. „ III instytucji oszczędnościowych dla współpracy z S. K. O. „ „ „ „	„	5.00
4. Deklaracja S. K. O. przystąpienia do współpracy z instytut. oszczędn. „ „ „ „	„	2.00
5. Księga kontroli skarbonek . . . . . „ „ ark.	„	6.00
6. „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
7. „ „ „ zawartości skarbonek . . . . . „ „ „	„	1.00
8. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	6.00
9. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	6.00
10. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	6.00
11. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	6.00
12. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
13. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
14. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
15. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
16. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
17. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
18. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
19. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
20. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
21. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
22. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
23. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
24. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
25. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
26. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
27. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
28. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
29. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
30. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
31. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
32. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
33. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
34. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
35. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
36. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
37. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
38. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
39. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
40. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
41. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
42. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
43. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
44. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
45. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
46. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
47. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
48. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
49. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
50. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
51. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
52. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
53. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
54. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
55. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
56. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
57. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
58. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
59. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
60. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
61. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
62. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
63. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
64. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
65. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
66. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
67. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
68. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
69. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
70. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
71. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
72. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
73. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
74. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
75. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
76. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
77. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
78. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
79. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
80. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
81. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
82. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
83. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
84. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
85. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
86. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
87. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
88. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
89. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
90. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
91. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
92. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
93. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
94. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
95. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
96. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
97. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
98. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
99. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00
100. „ „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy . . . . . „ „ „	„	1.00

Prosimy wszystkie zainteresowane Instytucje przy nadsyłaniu zapotrzebowań na druki dla Szkolnych Kas Oszczędności o dokładne podawanie nazwy druków, ilości oraz stanu, w jakim mają być nadesłane, czy w luźnych arkuszach, czy zeszytach.

Zamówienia kierować pod adresem:

Samorządowy Instytut Wydawniczy, Sp. z o.o. w Warszawie, Świętokrzyska 13.